

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra bohemistiky

Patrocinia na území děkanství Hodonín

Bakalářská práce

Studijní program: Česká filologie – Historické vědy

Autor: Sebastian Esterka

Vedoucí práce: doc. PhDr. Karel Komárek, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma *Soupis patrocinií kostelů a kaplí na území děkanství Hodonín* vypracoval samostatně a uvedl v ní všechny zdroje, z nichž jsem čerpal informace.

V Olomouci dne 27. června 2024

Podpis

Poděkování

Na tomto místě bych chtěl poděkovat především odbornému vedoucímu mé bakalářské práce doc. PhDr. Karlu Komárkovi, Ph.D. za obětavou pomoc při psaní i za všechny udělené rady. Velké poděkování patří rovněž všem, kteří mi pomohli při zprostředkování potřebných informací, zejména emeritnímu hodonínskému děkanovi Mons. Josefu Zouharovi, opatovi premonstrátského kláštera v Nové Říši Rmus.D. Marianu Rudolfu Kosíkovi OPraem., panu faráři z Čejkovic Miloslavu Čamkovi, ale i mnohým dalším. Obzvláště bych chtěl poděkovat svým rodičům, kteří jsou mi vždy velkou oporou a vytváří výborné zázemí a skvělé podmínky k tomu, abych se mohl ve svém studiu rozvíjet.

Anotace

Jméno a příjmení	Sebastian Esterka
Katedra	Katedra bohemistiky
Studijní program	Česká filologie maior, Historické vědy minor
Vedoucí práce	doc. PhDr. Karel Komárek Ph.D.
Rok obhajoby	2024

Název práce	Patrocinia na území děkanství Hodonín
Anotace práce	<p>Hlavním cílem práce je onomastická analýza zasvěcení katolických kostelů a kaplí děkanství Hodonín v brněnské diecézi. Zkoumá se především motivace jednotlivých zasvěcení a jejich funkce v jazykovém systému i komunikaci. Kromě obecné charakteristiky a vymezení funkcí patrocinia obecně je v práci předkládáno rozdělení do kategorií určených na základě toho, kdy se dané patrocinium začalo užívat. Součástí práce jsou také statistické údaje o počtu sakrálních památek v rámci zkoumaného děkanství a o četnosti užitých patrocinií na tomto území. Do výzkumu nejsou zahrnuty výklenkové kaple, poklony a Boží muka. V obecné části se rekapituluje stav dosavadního výzkumu patrocinií v české onomastice a historii.</p>
Klíčová slova	patrocinium, motivace pojmenování, sakrální objekt

Title of Thesis	Church Patronages on the Territory of the Hodonín Deanery
Annotation	<p>The main goal of the work is the onomastic analysis of the consecration of Catholic churches and chapels of the Hodonín deanery in the Brno diocese. The motivation of individual patronages and their function in the language system and communication are mainly examined. In addition to the general characteristics and definition of the functions of patronage in general, the work presents a division into categories determined on the basis of when the given patronage began to be used. The work also includes statistical data on the number of sacral monuments within the researched deanery and on the frequency of patronages used in this area. Niche chapels, prostrations and wayside shrines are not included in the research. The general part recapitulates the current state of patronage research in Czech onomastics and history.</p>
Keywords	church patronage, motivation of naming, sacral object

Obsah

1. Úvod	1
1. 1 Cíl a metoda práce	1
1. 2 Dosavadní stav bádání o patrociniích	1
1. 3 Charakteristika děkanství Hodonín	5
2. Patrocinium jako název sakrálního objektu	6
2. 1 Vymezení pojmu patrocinium	6
2. 2 Typologie patrocinií	7
2. 3 Časové vrstvy patrocinií	9
3. Charakteristika jednotlivých patrocinií	10
3. 1 Patrocinia světců	11
3. 1. 1 Anežka Česká	11
3. 1. 2 Anna	11
3. 1. 3 Cyril a Metoděj	12
3. 1. 4 Filip a Jakub	12
3. 1. 5 Florián	13
3. 1. 6 František z Assisi	13
3. 1. 7 Isidor	14
3. 1. 8 Jakub Starší	14
3. 1. 9 Jan Křtitel	15
3. 1. 10 Jan Nepomucký	16
3. 1. 11 Josef	16
3. 1. 12 Karel Boromejský	17
3. 1. 13 Kateřina Alexandrijská	17
3. 1. 14 Kunhuta	18
3. 1. 15 Panna Maria	18
3. 1. 16 Panna Maria Lurdská	19
3. 1. 17 Panna Maria Sedmibolestná	19
3. 1. 18 Martin	20
3. 1. 19 Michael	20
3. 1. 20 Petr a Pavel	21

3. 1. 21	Roch	22
3. 1. 22	Rozálie	22
3. 1. 23	Šebestián	23
3. 1. 24	Tři králové	23
3. 1. 25	Václav	24
3. 1. 26	Vavřinec	24
3. 1. 27	Vendelín	25
3. 2	Názvy částí těla druhé božské osoby	25
3. 2. 1	Nejsvětější Srdce Ježíšovo	25
3. 3	Události z dějin spásy	26
3. 3. 1	Nanebevzetí Panny Marie	26
3. 4	Posvátné předměty	26
3. 4. 1	Povýšení Svatého kříže	26
3. 5	Souhrnná nepropriální pojmenování	27
3. 5. 1	Nejsvětější Trojice	27
3. 5. 2	Všichni svatí	27
4.	Patrocinia sakrálních objektů v děkanství Hodonín	28
4. 1	Farnost Archlebov	28
4. 1. 1	Farní kostel sv. Šebestiána a Rocha (Archlebov)	28
4. 1. 2	Kaple Panny Marie „v Malénech“ (Archlebov)	28
4. 1. 3	Kaple sv. Václava (Dražůvky)	29
4. 2	Farnost Bohuslavice u Kyjova	29
4. 2. 1	Farní kostel sv. Filipa a Jakuba (Bohuslavice u Kyjova)	29
4. 3	Farnost Čejkovice	30
4. 3. 1	Farní kostel sv. Kunhuty (Čejkovice)	30
4. 3. 2	Kaple sv. Anny „Pod Novosády“ (Čejkovice)	30
4. 3. 3	Kaple Panny Marie „na Dolním konci“ (Čejkovice)	31
4. 3. 4	Kaple sv. Kateřiny Alexandrijské (Nový Poddvorov)	31
4. 3. 5	Kaple Panny Marie (Nový Poddvorov)	32
4. 3. 6	Filiální kostel sv. Martina (Starý Poddvorov)	32
4. 3. 7	Zvonice sv. Martina (Starý Poddvorov)	32
4. 3. 8	Kaple sv. Cyrila a Metoděje (Starý Poddvorov)	33

4. 4 Farnost Dambořice	33
4. 4. 1 Farní kostel sv. Martina (Dambořice)	33
4. 4. 2 Filiální kostel sv. Jana Křtitele (Uhřice)	34
4. 5 Farnost Dolní Bojanovice	35
4. 5. 1 Farní kostel sv. Václava (Dolní Bojanovice)	35
4. 5. 2 Kaple sv. Floriána (Dolní Bojanovice)	35
4. 5. 3 Kaple sv. Jana Křtitele (Dolní Bojanovice)	36
4. 5. 4 Kaple Nejsvětější Trojice (Dolní Bojanovice)	36
4. 5. 5 Kaple Všech svatých (Josefov)	37
4. 6 Farnost Dubňany	37
4. 6. 1 Farní kostel sv. Josefa (Dubňany)	37
4. 7 Farnost Hodonín	38
4. 7. 1 Farní kostel sv. Vavřince (Hodonín)	38
4. 7. 2 Kaple sv. Anežky České (Hodonín)	39
4. 7. 3 Kaple Sv. kříže (Hodonín)	39
4. 7. 4 Kaple Tří králů (Hodonín)	40
4. 8 Farnost Hovorany	40
4. 8. 1 Farní kostel sv. Jana Křtitele (Hovorany)	40
4. 8. 2 Kaple sv. Rocha, Šebestiána a Rozálie (Hovorany)	40
4. 8. 3 Filiální kostel sv. Vendelína (Čejč)	40
4. 8. 4 Filiální kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova (Terezín)	41
4. 9 Farnost Lovčice u Kyjova	42
4. 9. 1 Farní kostel sv. Petra a Pavla (Lovčice)	42
4. 9. 2 Kaple Panny Marie „v Kučích“ (Lovčice)	42
4. 9. 3 Kaple sv. Kateřiny Alexandrijské (Nechvalín)	43
4. 9. 4 Kaple sv. Václava (Ostrovánky)	43
4. 9. 5 Kaple Panny Marie (Ostrovánky)	44
4. 10 Farnost Lužice u Hodonína	44
4. 10. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Lužice)	44
4. 10. 2 Kaple Nanebevzetí Panny Marie (Lužice)	45
4. 11 Farnost Mikulčice	45
4. 11. 1 Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (Mikulčice)	45

4. 11. 2 Kaple sv. Rocha (Mikulčice)	46
4. 12 Farnost Mutěnice	47
4. 12. 1 Farní kostel sv. Kateřiny Alexandrijské (Mutěnice)	47
4. 12. 2 Kaple Panny Marie Sedmibolestné (Mutěnice)	48
4. 12. 3 Kaple Nejsvětější Trojice (Mutěnice)	48
4. 12. 4 Kaple sv. Anny (Mutěnice)	48
4. 12. 5 Kaple sv. Rocha (Mutěnice)	49
4. 13 Farnost Prušánky	49
4. 13. 1 Farní kostel sv. Isidora a sv. Martina (Prušánky)	49
4. 13. 2 Kaple sv. Františka z Assisi (Prušánky)	50
4. 13. 3 Kaple Panny Marie, Matky smíření a anděla strážného Prušánek (Prušánky)	50
4. 14 Farnost Ratíškovice	51
4. 14. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Ratíškovice)	51
4. 14. 2 Kaple Panny Marie (Ratíškovice)	51
4. 15 Farnost Šardice	52
4. 15. 1 Farní kostel sv. Michaela archanděla (Šardice)	52
4. 15. 2 Kaple sv. Jana Nepomuckého (Šardice)	52
4. 15. 3 Kaple sv. Rocha, sv. Rozálie a sv. Šebestiána (Šardice)	53
4. 15. 4 Kaple sv. Karla Boromejského (Karlín)	53
4. 16 Farnost Věteřov	54
4. 16. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Věteřov)	54
4. 17 Farnost Žarošice	55
4. 17. 1 Farní kostel sv. Anny (Žarošice)	55
4. 17. 2 Kaple Panny Marie Lurdské (Žarošice)	55
4. 17. 3 Kaple sv. Floriána (Žarošice)	56
4. 17. 4 Kaple Panny Marie (Žarošice-Silničná)	56
4. 17. 5 Kaple Panny Marie – Vodní kaple (Žarošice–Zdravá Voda)	57
4. 17. 6 Filiální kostel sv. Martina, Cyrila a Metoděje (Násedlovice)	57
4. 17. 7 Kaple sv. Václava (Násedlovice)	58
4. 18 Farnost Ždánice	58
4. 18. 1 Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (Ždánice)	58
4. 18. 2 Kaple Panny Marie (Ždánice)	59

4. 19 Farnost Želetice u Kyjova	59
4. 19. 1 Farní kostel sv. Jakuba Staršího (Želetice)	59
4. 19. 2 Kaple Nanebevzetí Panny Marie (Nenkovice)	59
4. 19. 3 Kaple Nejsvětější Trojice – Kaplička u kašny (Nenkovice)	60
4. 19. 4 Kaple sv. Floriána (Stavěšice)	60
4. 19. 5 Kaple Nejsvětější Trojice (Strážovice)	61
5. Závěr	64
6. Seznam zdrojů	66

1. Úvod

1. 1 Cíl a metoda práce

Cílem mé práce je analyzovat patrocinia kostelů a kaplí, které se nacházejí na území děkanství Hodonín v brněnské diecézi, a to z hlediska onomastického. Primárně se proto zaměřuji na motivaci pojmenování, tedy na důvody, které vedly k výběru daného zasvěcení, a také na to, zda se patrocinium v průběhu dějin nějak měnilo. Touto analýzou chci mimo jiné odpovědět na otázku, nakolik jsou patrocinia na Hodonínsku krajově specifická, nebo naopak odpovídají typům pojmenování v jiných, zvláště sousedících oblastech.

Při vytváření soupisu patrocinií v děkanství Hodonín ověřuji získané údaje porovnáním několika zdrojů. Obecné informace k patrociniím pak vyhledávám v odborné literatuře. Kromě samotného soupisu daných zasvěcení, přiřazuji patrocinia z Hodonínska k jednotlivým typům a třídím je do časových vrstev. U sakrálních památek pak zjišťuji zejména důvod výběru konkrétního patrocinia. Práce je zakončena statistickým vyhodnocením četnosti patrocinií a sakrálních objektů na zkoumaném území.

K tomu využívám i historické a vlastivědné zdroje, které pojednávají o jednotlivých lokalitách, v nichž se zkoumané sakrální objekty nacházejí. Přestože se jedná o úzce regionální téma, je škála využívaných zdrojů velmi široká, neboť zkoumaná oblast hodonínského děkanství, ostatně podobně jako celá česká země, je doslova poseta sakrálními památkami. Při svém bádání proto vycházím z historických a vlastivědných monografií o obcích ve zkoumané oblasti, přičemž některé z nich pocházejí ještě z meziválečného období. Mezi ně patří několikásvazkový soubor *Vlastivěda moravská*. Dále pak čerpám z webových stránek příslušných obcí a farností a v jednom případě mi byly poskytnuty potřebné informace při telefonickém rozhovoru. Pokud je to možné, snažím se nabyté poznatky ověřovat porovnáním více zdrojů, v nichž se o jednotlivých sakrálních památkách hovoří. Vzhledem k charakteru výzkumné otázky je bádání oživeno historickými a vlastivědnými poznatky, a tak je celé téma zasazeno do širšího kulturně-historického kontextu.

Práce vychází z mého vlastního soupisu. Cílem však není pouhý seznam sakrálních památek, nýbrž o následná analýza, prováděná podle postupů onomastiky, která se zaměřuje na výklad patrocinií především z hlediska jejich funkce v jazykovém systému a komunikaci.

1. 2 Dosavadní stav bádání o patrociniích

Zájem o problematiku patrocinií je v naší zemi poměrně mladou záležitostí. V souvislosti s historickým bádáním se u nás objevuje zhruba od poloviny šedesátých let minulého století.

Problémem je určitá neustálenost patrocinií, která je dána proměnami politické, kulturní a náboženské atmosféry v průběhu staletí. To by však samo o sobě ještě nepředstavovalo překážku, kdyby bylo k patrociniím dostatečné množství dobových písemných zpráv. Jak píše Petr Jokeš, u venkovských kostelů se v době předhusitské zasvěcení neuvádělo. K odlišení kostela zcela postačoval název osady, v níž se příslušná svatyně nacházela. Lepší situace ovšem byla v případě větších měst, kde se nacházelo kostelů více, a patrocinium tak mělo funkci rozlišovacího znaku. To je také důvod, proč zůstávala patrocinia městských kostelů často stejná a neměnila se. U kostelů venkovských osad se ale bádání musí opírat o náhodné kusé zprávy či o prameny z pozdějších dob.¹

Jednou z osobností, jež jsou s výzkumem patrocinií spjaty, patří Miroslav Štěpánek. V příspěvku do *Československého časopisu historického* rozebírá význam zasvěcení při studiu dějin osídlení a snaží se dokázat, že patrocinia lze rozřadit do časových vrstev. Tvrdí, že pro získání kýžených chronologických souvislostí je nutné pracovat s větším množstvím patrocinií, které je třeba studovat ve spojení s ostatními okruhy sídelněhistorického bádání. Zkoumaná patrocinia dle něj musí být srovnávána s jednotlivými časovými vrstvami osídlení, které jsou rekonstruovány na základě všech dostupných pramenů. Množství pramenů potřebných ke studiu zasvěcení je však velmi rozsáhlé a zahrnuje jak písemné prameny nejrůznější povahy, tak prameny hmotné. Sledování případných proměn patrocinií, které rozhodně nebyly ojedinělé, je pak v tomto nepřehledném množství pramenů nesmírně obtížné. Štěpánek tak dochází k závěru, že i přes nespornou využitelnost studia patrocinií v oblasti výzkumu dějin osídlení je přínos jen omezený. Přestože má studium patrocinií velký význam v oblasti církevních dějin či výzkumu lidové zbožnosti, nemusí zákonitě přinést uspokojivé výsledky pro historika osídlení.²

V tomtéž čísle zmiňovaného periodika publikoval svou studii také Zdeněk Boháč, jehož práce označil jiný historik Petr Jokeš za nejspolehlivější.³ Boháč se ve svém příspěvku rovněž věnuje možnosti vlivu patrocinií na dějiny osídlení. Nevidí však v tomto typu výzkumu výraznější přínos historické geografii a tvrdí, že zasvěcení lze vzhledem k omezeným možnostem jejich studia využívat pouze v jednotlivých případech za účelem podpoření nebo oslabení některých výsledků sídelněhistorického bádání. Velkou pozornost klade Boháč ve své studii na soupis předhusitských patrocinií, jehož součástí je také statistika, kolik kostelů si v průběhu dějin uchovalo stabilní

¹ JOKEŠ, Petr – RYCHLÍKOVÁ, Monika. Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, s. 55.

² ŠTĚPÁNEK, Miroslav. Patrocinia a středověké cesty. *Československý časopis historický*, 16, 1968, s. 551–570.

³ JOKEŠ, Petr – RYCHLÍKOVÁ, Monika. Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, s. 55.

zasvěcení, u kolika kostelů bylo původní zasvěcení rozšířeno či specifikováno a u kolika bylo zasvěcení změněno. Tato poslední skupina zahrnuje téměř čtvrtinu všech zkoumaných případů. Zdeněk Boháč tak poukazuje na četná úskalí, která výrazným způsobem ohrožují jakékoli závěry vyvozované ze studia patrocinii.⁴

Ve své pozdější studii publikované v *Historické geografii* se však Boháč sám snaží vymezit dvě základní časové vrstvy patrocinii českých měst – období vnitřní kolonizace (přelom 12. a 13. století) a období vnější kolonizace (13. a 14. století) – a na jejich základě rekonstruovat některé proudy osídlení naší krajiny. Na základě svého výzkumu dochází k závěru, že většina významných měst vznikla v blízkosti předměstských tržních osad, které byly zakládány v podhradí důležitých hradeckých center. Každá tato osada přitom zpravidla disponovala románskou svatyní. Když v průběhu 13. století začaly v blízkosti těchto osad vznikat ohrazená města, velmi často pojímala do své aglomerace i části starých sídlišť, včetně románských kostelů. Těch bylo v takových typech měst více než nově budovaných městských kostelů, jež byly již v ryze gotickém stylu. U svatyní založených v románském období lze přitom dle Boháče pozorovat odlišnou sadu patrocinii než u nových městských kostelů z období vnější kolonizace. Zasvěcení, která byla v tomto období vnější kolonizace oblíbená (např. Mikuláš, Jakub, Bartoloměj) se pak také běžně objevovala i na venkovech, což mimoděk dokazuje, že hospodářský růst, který souvisel s rozvojem měst, se projevoval i na periférii.⁵

Podobně i ve studii z roku 1973 Zdeněk Boháč vyzdvihuje patrocinia jako významný, byť ne nejdůležitější pramen pro výzkum dějin osídlení. Snaží se přitom jednotlivé časové vrstvy patrocinii zachytit kartograficky, konkrétně za pomoci geografického rozložení kostelů s určitým zasvěcením reprezentujícím danou časovou vrstvu. Na příkladu klimentských, gothardských a havelských svatyní tak vytváří pomyslnou kostru staršího osídlení české kotliny. Následně se pak zaměřuje na oblast severozápadních Čech, kde opět za pomoci patrocinii rekonstruuje vývoj osídlení v této části naší země. Výsledky své aplikace časových vrstev konsekrací na výzkum osídlení dané oblasti pak Boháč porovnává se spolehlivými archeologickými a historickými závěry a až na zanedbatelné nuance mezi nimi nachází shodu. Ve studiu patrocinii tak Zdeněk Boháč vidí možnost velkého přínosu pro historickou geografii. Přesto podotýká, že zasvěcení nemohou být

⁴ BOHÁČ, Zdeněk. K otázce využití zasvěcení kostelů v oboru historické geografie. *Československý časopis historický*, 16, 1968, č. 4, s. 571–584.

⁵ BOHÁČ, Zdeněk. Časové vrstvy patrocinii českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení. *Historická geografie*, 4, 1970, s. 7–41.

jediným pramenem pro výzkum dějin osídlení, nýbrž je zapotřebí komplexního bádání založeného na konfrontaci a vzájemném doplňování různých druhů pramenů.⁶

Současným předním odborníkem na středověká patrociniia je již zmiňovaný Petr Jokeš. Specializuje se především na oblast jižní a jihozápadní Moravy. V roce 1993 společně s Monikou Zouharovou-Rychlíkovou publikoval studii *Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě*. Výsledkem bylo zmapování patrocinií z předhusitského období (tedy do roku 1419), která se vyskytují v dnešních okresech Jihlava, Jindřichův Hradec, Třebíč a Znojmo.⁷ Zmíněným soupisem se autoři pokusili zahájit novou etapu ve výzkumu patrocinií, avšak jejich snaha vyzněla naprázdno. Zájem o studium zasvěcení byl velmi nízký a ani tento soupis nedal dostatečný impuls k tomu, aby se zase oživil. Proto Petr Jokeš vydal o osmnáct let později studii, která měla na společnou práci z roku 1993 navazovat. Jednalo se o *Soupis patrocinií na jižní Moravě*, v níž Jokeš pokračuje v mapování středověkých patrocinií předhusitské doby, tentokrát pro okresy Blansko, Brno-město, Brno-venkov, Břeclav, Hodonín a Vyškov.⁸

Významným dílem Petra Jokeše je jeho monografie *Farní organizace na středověké západní Moravě*. Autor v ní představuje, jakou podobu měly středověké moravské fary a jaký vztah měly ke svým filiálním kostelům. Poskytuje také přehled farních a filiálních kostelů na západní Moravě doby předhusitské. Věnuje se vývoji farní sítě od dob Velké Moravy až po vrcholný středověk, přičemž si všímá souvislosti s rozšiřováním osídlení, s kterým paralelně přibývá také počet kostelů a klášterů. Kromě toho také dokumentuje historii jednotlivých děkanství, která se na zkoumaném území v době středověku nacházela.⁹

Zmínky si zaslouží i další historikové a onomastikové. Mezi nimi má důležité místo Ladislav Hosák, který se podobně jako Petr Jokeš zabýval zasvěceními na Moravě. Lze připomenout jeho studii *K svatováclavským patrociniím na Moravě*, v níž dochází k závěru, že svatý Václav se stal patronem Moravy v první polovině 12. století, přičemž až do 13. století zde dosahoval jeho kult největšího rozkvětu. Hosák tvrdí, že podobně jako v Čechách platil i na Moravě svatý Václav jako ochránce zemské hranice. Moravané však považovali za zemské hranice pouze vnější hranice s okolními národy. Tím se lišili od Čechů, kteří vzývali svatého Václava také jako

⁶ BOHÁČ, Zdeněk. Patrociniia jako jeden z pramenů k dějinám osídlení. *Československý časopis historický*, 21, 1973, č. 3, s. 369–388.

⁷ JOKEŠ, Petr – RYCHLÍKOVÁ, Monika. Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, s. 55–76.

⁸ JOKEŠ, Petr (2013): Soupis patrocinií na jižní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 132 (č. 1), s. 113–149.

⁹ JOKEŠ, Petr. *Farní organizace na středověké západní Moravě*. Brno: Matice moravská, 2011. 183 stran.

ochránce vnitřní hranice mezi Čechami a Moravou.¹⁰ Nelze opomenout ani Marii Novákovou-Šlajsovou, která se ve své stati věnuje problematice aspektů důležitých pro vznik patrocina. Zastavuje se u kanonizace, ostatků svatých, osobní úcty zakladatele nebo jiného vlivného činitele k danému světci a také u klášterů a lidových kultů, které mohly mít na volbu patrocina rovněž velmi silný vliv.¹¹ Tím navazuje na studii Ivana Vávry publikovanou v tomtéž čísle *Zpravodaje Místopisné komise ČSAV* a rozšiřuje ji o další doklady a aspekty. Vávra podstatně stručněji rozebírá tři z nejdůležitějších podnětů ke vzniku patrocina, totiž kanonizaci, získání ostatků a osobní zálibu tehdejších vlivných činitelů v daném patronovi. Největší část své studie přitom věnuje problematice ostatků.¹²

1.3 Charakteristika děkanství Hodonín

Děkanství Hodonín je součástí brněnské diecéze a sestává z devatenácti farností, přičemž správce děkanství sídlí ve farnosti Hodonín. Každá farnost má ve svém obvodu jednu až čtyři obce nebo části obcí. Farnostmi, které patří do hodonínského děkanství, jsou: Archlebov (Archlebov, Dražůvky), Bohuslavice u Kyjova (Kyjov-Bohuslavice, Haluzice), Čejkovice (Čejkovice, Nový Poddvorov, Starý Poddvorov), Dambořice (Dambořice, Uhřice), Dolní Bojanovice (Dolní Bojanovice, Josefov), Dubňany (Dubňany), Hodonín (Hodonín), Hovorany (Hovorany, Čejč, Terezín), Lovčice u Kyjova (Lovčice, Nechvalín, Ostrovánky), Lužice u Hodonína (Lužice), Mikulčice (Mikulčice, Mikulčice-Těšice), Mutěnice (Mutěnice), Prušánky (Prušánky), Ratíškovice (Ratíškovice), Šardice (Šardice, Karlín, Karlov), Věteřov (Věteřov), Žarošice (Žarošice, Žarošice-Silničná, Žarošice-Zdravá Voda, Násedlovice), Ždánice (Ždánice), Želetice u Kyjova (Želetice, Nenkovice, Stavěšice, Strážovice).¹³

V děkanství Hodonín se nachází celkem 24 kostelů a 7 kaplí, v nichž se konají pravidelné bohoslužby. Kromě toho jsou zde četné drobné kaple, které stojí podél cest, v polích nebo na návších. Ze stavebního hlediska pochází většina kostelů z období pozdního baroka, tedy z 18. století. Jde o dvanáct kostelů z celkového počtu 24. Pět kostelů bylo zbudováno ve století devatenáctém. Menšinu pak tvoří tři kostely, jež mají svůj původ v časovém rozmezí 13. – 17.

¹⁰ HOSÁK, Ladislav (1970a): K svatováclavským patrociniím na Moravě. *Časopis Matice moravské*, 89, s. 184–188.

¹¹ NOVÁKOVÁ-ŠLAJSOVÁ, Marie. K problematice patrocinií v Čechách. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 10, 1969, č. 5, s. 731–743.

¹² VÁVRA, Ivan. Poznámky k výzkumu patrocinií. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 10, 1969, č. 5, s. 768–774.

¹³ <https://www.biskupstvi.cz/katalog/dekanstvi.php?kod=10>

století, a čtyři z 20. století, přičemž pouze jeden z nich byl vybudován v době po listopadu 1989. Jedná se o kostel sv. Martina ve Starém Poddvorově, který byl postaven a posvěcen roku 1994.¹⁴

2. Patrocinium jako název sakrálního objektu

2.1 Vymezení pojmu patrocinium

Co se týče zastoupení termínu patrocinium ve výkladových slovnících českého jazyka, nenachází se nikde jinde než v *Akademickém slovníku cizích slov*. Zde je definován i jeho druhý význam: „(v římské říši) opatrovnictví vzniklé na základě vztahu vlastníka půdy a pracovníků na ní.“¹⁵ *Slovník judaismus – křesťanství – islám* definuje termín patrocinium jako „zasvěcení kostela, kaple nebo oltáře určitému světcí, který je pak považován za jejich ochránce. Některé okruhy lidské činnosti (např. řemesla) zasvěcovaly své kultové objekty obvykle témuž světcí – svému patronovi.“¹⁶ V *Malém bohovědném slovníku* se heslo Patrocinium přímo nenachází. Jeho definice se však objevuje u hesla Titul, které má více významů. Jedním z nich je právě titul kostela: „titul je také přiřčen každému kostelu, neboť každý je zasvěcen buď některému tajemství Božímu, Boží osobě, Panně Marii nebo některým ze světců apod.“¹⁷ Ve stejném významu je pojem patrocinium vysvětlen rovněž v *Encyklopedii náboženství*: „V katolické liturgii se tím označuje světec nebo tajemství víry, jemuž je zasvěcen kostel. Slavnost patrocinia je církevní svátek patrona kostela.“¹⁸

V rámci svého výzkumu se zabývám pouze římskokatolickými patrocinii, respektive patrocinii, která jsou udělována římskokatolickým sakrálním památkám. Některá římskokatolická patrocinia se však mohou překrývat s názvy nekatolických objektů. Příkladem je katedrála svatého Pavla v Londýně, která náleží anglikánské církvi, na našem území pak několik pravoslavných chrámů svatých Cyrila a Metoděje (Praha, Chudobín), a další.

¹⁴ <https://www.biskupstvi.cz/katalog/dekanstvi.php?kod=10>

¹⁵ KRAUS, Jiří – PETRÁČKOVÁ, Věra. *Akademický slovník cizích slov*. Praha: Academia, 1998, s. 575 (heslo “patrocinium”).

¹⁶ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník judaismus – křesťanství – islám*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 255 (heslo Jiří Kejř).

¹⁷ MERELL, Jan a kol. *Malý bohovědný slovník*. Praha: Česká katolická charita, 1963, s. 536–537 (heslo Jaroslav Michal).

¹⁸ ELSER, M. a kol. *Encyklopedie náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997, s. 271 (heslo “Patrocinium”).

V soustavě vlastních jmen vystupuje patrociniium jako propriální pojmenování sakrálního objektu, které se tvoří z osobních jmen, místních jmen a v případě abstraktních patrocinií i z apelativ. Vzhledem k tomu, že patrociniium patří do skupiny vlastních jmen, plní také tři základní vzájemně propojené funkce společné pro všechna onyma. První z nich je funkce identifikační. Znamená to, že patrociniium označuje jeden sakrální objekt s jedinou lokalizací, nacházející se na jednom nezaměnitelném místě. Druhá je funkce individualizační, která spočívá v tom, že patrociniium pojmenovává příslušnou sakrální památku jako jednotlivinu, vyjadřuje její určitost a singularnost. Třetí funkcí je funkce diferenciacní, na základě které patrociniium odlišuje jeden sakrální objekt od všech ostatních. Tuto jedinečnost a lokalizační nezaměnitelnost ovšem patrociniium vyjadřuje teprve ve spojení s místním jménem, např. *kostel sv. Martina ve Starém Poddvorově*.¹⁹

Primární funkcí patrociniia je nicméně svěřit danou sakrální stavbu do ochrany konkrétního patrona. Kromě toho však patrociniium také slouží k usnadnění orientace v daném místě a vůbec v krajině. V souvislosti s tím lze uvést rovněž studii Zdeňka Boháče, v níž stojí, že v areálu středověkých městských osad, respektive sídlišť městského typu, bylo větší množství kostelů, a tak patrociniia sloužila jako rozlišovací znaky. To byl také důvod, proč ve městech docházelo ke změnám patrocinií tak zřídka na rozdíl od venkovských oblastí.²⁰

2. 2 Typologie patrocinií

V této podkapitole rozdělují patrociniia, která se vyskytují v hodonínském děkanství, do několika kategorií podle toho, o jaký typ pojmenování se jedná. Hlavní kategorii tvoří jména osob. Jedná se o nejhojněji zastoupenou typologickou skupinu, do níž patří jména světců a božských osob. Příbuznou kategorií jsou jména osob s přívlastky, jež jsou většinou zeměpisné, tedy udávají, odkud daná osoba pochází nebo s kterým místem je spjatý její kult. Další skupinu představují názvy částí těla druhé božské osoby, tedy Ježíše Krista. Existují také patrociniia, jejichž základem jsou jména božských vlastností, jako například Boží milosrdenství. Ta však nejsou na zkoumaném na zkoumaném území zastoupena. Důležitou typologickou skupinu pak tvoří události z dějin spásy. Zvláštní kategorie představují názvy posvátných předmětů a pojmenování skupin osob tvořících dohromady jeden celek.

¹⁹ KOMÁREK, Karel. *Vlastní jména v jazykovém systému a v komunikaci – Studijní opora*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2012, s. 19.

²⁰ BOHÁČ, Zdeněk. Časové vrstvy patrocinií českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení. *Historická geografie*, 4, 1970, s. 10.

Jména osob	Jména osob s přívlastky	Názvy částí těla druhé božské osoby	Události z dějin spásy	Posvátné předměty	Skupiny osob
Anna	Alžběta Uherská / Durynská	Nejsvětější Srdce Ježíšovo	Nanebevzetí Panny Marie	Svatý kříž	Nejsvětější Trojice
Cyril a Metoděj	Anežka Česká				Tři králové
Filip a Jakub	František z Assisi				Všichni svatí
Florián	Jakub Starší				
Isidor	Jan Křtitel				
Josef	Jan Nepomucký				
Karel	Kateřina Alexandrijská				
Kunhuta	Panna Maria Lurdská				
Panna Maria	Panna Maria Sedmibolestná				
Martin					
Michael					
Petr a Pavel					
Roch					
Rozálie					
Šebestián					
Václav					
Vavřinec					
Vendelín					

2.3 Časové vrstvy patrocinií

Kromě výše uvedeného typologického rozdělení se patrocinia dělí rovněž na časové vrstvy podle toho, kdy se zasvěcení začalo udělovat. To přitom zákonitě nemuselo záviset na době, kdy daný světec žil, a už vůbec ne na době, kdy se stala dotyčná událost v dějinách spásy užívaná jako patrocinium. Z hlediska tohoto dělení se rozlišují patrocinia středověká, raněnovověká, patrocinia 19., 20. a 21. století. V případě kostelů a kaplí na území děkanství Hodonín převažují patrocinia ze starších časových vrstev, tedy z období středověku, raného novověku a 19. století.

Zkoumání patrocinií z hlediska jejich časového postupu, stejně jako z hlediska jejich hustoty a územního rozšíření, je pak přínosné pro poznání světcova kultu, církevních dějin, dějin osídlení a také dějin kultury a umění.²¹

Středověká patrocinia	Raněnovověká patrocinia	Patrocinia 19. století	Patrocinia 20. století
Alžběta Uherská / Durynská (svatořečena 27. května 1235)	Anna (závazná památka od r. 1584)	Cyril a Metoděj (kult se rozmohl při miléniu r. 1863)	Anežka Česká (svatořečena 13. listopadu 1989)
Filip a Jakub	Isidor (svatořečen r. 1622, stvrzeno 9. června 1724)	Panna Maria Lurdská (svátek od r. 1891)	
Florián	Jan Nepomucký (svatořečen 19. března 1729)	Nejsvětější Srdce Ježíšovo (od r. 1856)	
František z Assisi (svatořečen 16. července 1228)	Josef		
Jakub Starší	Karel Boromejský (svatořečen 1. listopadu 1610)		
Jan Křtitel	Roch (svatořečen v 17. století)		
Kateřina Alexandrijská	Rozálie (svatořečena r. 1630)		

²¹ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník judaismus – křesťanství – islám*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 255 (heslo Jiří Kejř).

Středověká patrocinia	Raněnovověká patrocinia	Patrocinia 19. století	Patrocinia 20. století
Kunhuta (svatořečena r. 1200)			
Panna Maria			
Panna Maria Sedmibolestná (svátek zaveden r. 1423)			
Martin			
Michael			
Petr a Pavel			
Šebestián			
Václav			
Vavřinec			
Vendelín (úcta oficiálně uznána r. 1450)			
Svatý kříž			
Nanebevzetí Panny Marie			
Nejsvětější Trojice (r. 1334 rozšířeno na celou církev)			
Tři králové			
Všichni svatí			

3. Charakteristika jednotlivých patrocinií

V této kapitole se zabývám základní charakteristikou jednotlivých zasvěcení, která se vyskytují ve zkoumané oblasti hodonínského děkanství. Nejprve se věnuji světcům, u nichž nastiňuji základní životopisné údaje a informace o vzniku jejich kultu. Kromě toho také řeším, co spadá pod ochranu dotyčného svatého, respektive čeho je patronem. V další části se pak zabývám patrocinií, která odkazují na důležité části Božího těla (Nejsvětější Srdce Ježíšovo), na významné události v dějinách spásy (Nanebevzetí Panny Marie) či na posvátné předměty (Svatý kříž). Rozmanitá mariánská patrocinia, která mají vůbec nejširší škálu možných variant, jsou přitom

zastoupena v obou těchto skupinách. Jednotlivá hesla jsou v obou případech řazena podle abecedního pořádku.

3. 1 Patrocinia světců

3. 1. 1 Anežka Česká

Dcera českého krále Přemysla Otakara I. Narodila se kolem roku 1211. Měla několik nabídek k sňatku i z panovnických rodů, ale toužila žít jako řeholnice a roku 1234 vstoupila do pražského kláštera klarisek, který vybudovala s přispěním svého bratra, krále Václava I. Založila též špitální bratrstvo, z kterého se později stal řád křižovníků s červenou hvězdou. Zemřela dne 2. března 1282.²²

Anežka Česká byla blahorečena dne 3. prosince 1874 papežem Piem IX. Její kanonizace dne 13. listopadu 1989 papežem Janem Pavlem II. bývá považována za přelomový okamžik v dějinách českého národa, neboť za pouhých pět dní vypukla revoluce, která ukončila období komunistické totality a oživila politickou i náboženskou svobodu v zemi. Svatá Anežka je považována za jednu ze zemských patronek. Je vzývána také jako patronka řádu křižovníků s červenou hvězdou a od roku 1991 také jako patronka plynárenských pracovníků.²³

3. 1. 2 Anna

Svatá Anna je matkou Panny Marie a babičkou Ježíše Krista. V Bibli jmenována není, ale zmiňuje se o ní tzv. protoevangelium sv. Jakuba z 2. století.²⁴

Úcta k ní se začala šířit v 6. století na Východě a v 10. století se přenesla také na Západ.²⁵ Jako závazná pro celou katolickou církev byla její památka ustanovena papežem Řehořem XIII. až v roce 1584 a do této památky byl zahrnut také její muž svatý Jáchym. Je uctívána jako příklad pro matky a babičky, jako přímlyvkyně za šťastné manželství, porod a Boží požehnání pro děti, též jako patronka vdov, žen v domácnosti a některých řemesel, jako jsou horníci, tkalci, soustružníci, umělečtí truhláři, mlynáři, čeledíni, krejčí nebo krajkáři.²⁶

²² *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1795–1796.

²³ <http://catholica.cz/sv?id=4835>

²⁴ <http://catholica.cz/?id=3358>

²⁵ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1619.

²⁶ <http://catholica.cz/?id=3358>

3. 1. 3 Cyril a Metoděj

Bratři ze Soluně, Cyril (původním jménem Konstantin) a Metoděj, byli v roce 863 na žádost knížete Rostislava (varianta Rastislava) vysláni byzantským císařem na území Velké Moravy šířit křesťanskou víru. Aby jejich evangelizace byla účinná, přeložili Bibli i bohoslužebné knihy do staroslověnštiny a zavedli liturgii v mateřském jazyce Slovanů. Cyril pro tyto účely sestavil zcela nový typ písma zvaný hlaholice.²⁷ To se sice setkala s četnou kritikou ze strany mnohých církevních autorit, které uznávaly jako jediný přípustný bohoslužebný jazyk latinu, nakonec se však slovanskou liturgií podařilo prosadit.

Úcta k soluňským bratřím se mezi národy slovanského původu začala šířit ve 14. století.²⁸ Největší rozkvět však zaznamenal jejich kult ve 2. polovině 19. století, a to v souvislosti s oslavami tisíciletého výročí jejich příchodu na Velkou Moravu. Roku 1880 byl pak jejich svátek oficiálně rozšířen na celou církev.²⁹ O sto let později byli papežem Janem Pavlem II. prohlášeni za spolupatrony celé Evropy. Cyril a Metoděj bývají vzýváni jako ochránci před bouří.³⁰

3. 1. 4 Filip a Jakub

Oba světci patří mezi dvanáct apoštolů. Filip byl nejprve učedníkem Jana Křtitele. Následně se stal jedním z prvních Ježíšových vyvolených.³¹ Filip odešel šířit evangelium na území Malé Asie a poslední léta svého života prožil ve Frýgii, kde zemřel mučednickou smrtí na kříži.³² Jakub řečený Alfeův je snad totožný s Jakubem, o němž Skutky apoštolské hovoří jako o prvním představeném církevní obce v Jeruzalémě, který byl z podnětu židovského velekněze Annáše II. shozen z chrámového ochozu a následně ukamenován.³³

V 6. století byla část ostatků svatého Jakuba přenesena do Říma a společně s ostatky svatého Filipa uložena v nové římské bazilice Dvanácti apoštolů.³⁴ Slavnost přenesení relikvií obou svatých

²⁷ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

²⁸ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

²⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

³⁰ <http://catholica.cz/?id=2918>

³¹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1511.

³² <https://catholica.cz/?id=1351>

³³ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1511.

³⁴ <https://catholica.cz/?id=1351>

apoštolů tak souvisela s posvěcením římské baziliky, k němuž došlo roku 570.³⁵ Oba apoštolové jsou tedy uctíváni od raného středověku. Jsou vzýváni jako patroni kloboučníků, kramářů, koželuhů a cukrářů.³⁶

3. 1. 5 Florián

Svatý Florián se narodil někdy ve 3. století na území dnešního Rakouska v oblasti Noricum. Byl významným důstojníkem římské armády a údajně nějaký čas také správcem své rodné provincie. Když se jednou tajně pokusil zachránit několik křesťanů, kteří byli uvězněni v hlavním provinciálním městě Lauriacum, byl zatčen a odsouzen k trestu smrti. Roku 304 byl shozen s těžkým kamenem uvázaným kolem krku do řeky Enže.³⁷

Úcta k němu započala záhy. Již v 8. století byl na místě jeho posledního odpočinku vystavěn klášter s kostelem zasvěceným tomuto světcí. Následně byly Floriánovy ostatky přeneseny do mnohých zemí. Florián je vzýván jako patron hasičů, hrnčírů, kovářů, kominíků, horníků, zedníků, bednářů a sládků. Stal se také ochráncem před přírodními pohromami, jako je sucho, neúroda, požáry a povodně. Stejně tak je volán na pomoc v nebezpečí války. Vůbec nejznámější je jako patron hasičů a ochránce proti požáru. Tím se stal pravděpodobně až v dobách 15. století.³⁸

3. 1. 6 František z Assisi

Svatý František z Assisi se narodil roku 1182 do rodiny bohatého obchodníka s látkami. Po bouřlivém mládí se rozhodl zasvětit svůj život Kristu a žít v chudobě podle evangelia. Během jeho kazatelské činnosti v Assisi se k němu přidalo několik následovníků, kteří vytvořili první františkánské společenství. Na sklonku svého života obdržel František stigmata, nebo-li Kristovy rány, a poslední léta prožil v ústraní. Zemřel dne 3. října 1226.³⁹

Za svatého byl František z Assisi prohlášen dne 16. července 1228 papežem Řehořem IX. Je uctíván jako patron chudých, ochránců přírody, kupců, tkalců, krejčích, tapetářů a skautských

³⁵ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1511.

³⁶ <https://catholica.cz/?id=1351>

³⁷ <http://catholica.cz/?id=1364>

³⁸ <http://catholica.cz/index.php?id=1364>

³⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1746.

„vlčat“⁴⁰ (malých skautů ve věku 7–11 let, tedy ve věku odpovídajícím 2.–5. třídě základní školy).⁴¹ Je rovněž vzýván při bolestech hlavy a moru. V roce 1939 se stal patronem tzv. Katolické akce.⁴² Jednalo se o iniciativu, kterou v prosinci 1922 vyhlásil papež Pius XI. a která měla přispět k většímu zapojení laiků do života církve.⁴³ V roce 1980 se stal svatý František z Assisi rovněž patronem ekologie.⁴⁴

Přestože je světců tohoto jména více, je zaužíváno označovat svatého Františka z Assisi jen svatý František. Méně známo je jméno František Serafinský, které patří témuž světci.

3. 1. 7 Isidor

Svatý Isidor se narodil kolem roku 1080 v Madridu. Živil se jako rolník u jistého madridského statkáře. Když byl Madrid obsazen muslimskými Almorávidy, odebral se do Torrelaguny, kde také pracoval v zemědělství. Tam se oženil s Marií Toribií z Cabezy, která je blahoslavená. Po čase se přestěhoval i se svou ženou zpět do Madridu, kde strávil zbytek života rolnickou prací. Zemřel asi roku 1130.⁴⁵

Úcta ke sv. Isidorovi je patrná již ve 12. století. Blahořečen byl však až 4. června 1619 papežem Pavlem V. V roce 1622 začal papež Řehoř XV. připravovat kanonizaci. K té mělo následně dojít, avšak kanonizační bula zůstala nepodepsána. Oficiálního stvrzení svatosti se tak Isidor dočkal až 9. června 1724, kdy novou bulu podepsal papež Benedikt III. Svatý Isidor je uctíván jako patron rolníků a ochránce proti suchu.⁴⁶

3. 1. 8 Jakub Starší

Svatý Jakub Starší, též označovaný Větší, byl spolu se svým bratrem Janem jedním z dvanácti apoštolů. Byl společně s Petrem a bratrem Janem přítomen u zázračného vzkříšení Jairovy dcery, proměnění na hoře i Ježíšovy úzkosti v Getsemanské zahradě. Svatý Jakub byl vůbec prvním

⁴⁰ <http://catholica.cz/?id=4750>

⁴¹ <https://krizovatka.skaut.cz/svetluskyy-zabicky-vcata/vedu-svetluskyy-vcata-a-zabicky>

⁴² <http://catholica.cz/?id=4750>

⁴³ <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/diktatura/panel05.pdf>

⁴⁴ <http://catholica.cz/?id=4750>

⁴⁵ <http://catholica.cz/?id=2182>

⁴⁶ <http://catholica.cz/?id=2182>

apoštolem, který zemřel mučednickou smrtí. O velikonočních svátcích roku 44 byl v Jeruzalémě na příkaz Heroda Agrippy I. sťat.⁴⁷

Úcta k sv. Jakubu Staršímu spadá hluboko do středověku. Roku 816 nechal král Alfons Cudný vystavět nad hrobem tohoto světce jemu zasvěcený chrám. Kolem postupně začalo vyrůstat město Santiago de Compostella, které se stalo velmi významným poutním místem, jež je dodnes hojně navštěvováno. Svatý Jakub Starší je uctíván jako patron poutníků, bojovníků, dělníků, horníků, kloboučníků a lékárníků. Je také vzýván jako přímlyvce za dobré počasí a ochránce před revmatismem.⁴⁸

3. 1. 9 Jan Křtitel

Podle novozákonního Lukášova evangelia byl Jan Křtitel synem židovského kněze Zachariáše a jeho manželky Alžběty, která byla příbuznou Panny Marie. Jeho narození zvěstoval Zachariášovi anděl. Jan Křtitel odešel v brzkém věku do pouště, kde se připravoval na své veřejné působení, v rámci kterého uděloval křest v řece Jordánu a vyzýval k obrácení. Na začátku svého veřejného působení se od něj nechal pokřtít i samotný Ježíš. Kvůli striktnímu odsuzování milostného poměru krále Heroda Antipase s manželkou svého bratra, byl Jan uvržen do vězení a po Herodiadiných intrikách nakonec sťat.

V 1. polovině 4. století byla nad hrobem proroka vystavěna bazilika a již v 5. století se začal připomínat den jeho umučení. V 6. a 7. století se pak tato památka rozšířila postupně na celý Východ i Západ, a to pod názvem Stětí nebo Umučení Jana Křtitele.⁴⁹ Stejně tak se od 5. století slaví slavnost Narození Jana Křtitele.⁵⁰

Jan Křtitel je uctíván jako patron tkalců, krejčích, kožešníků, koželuhů, barvířů, sedlářů, vinařů, hospodských, bednářů, kominíků, kovářů, tesařů, architektů, zedníků, kameníků, sedláků, pastýřů, ale také vlastníků kin či hudebníků, zpěváků a tanečníků.⁵¹

⁴⁷ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1617.

⁴⁸ <https://catholica.cz/?id=3337>

⁴⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1674.

⁵⁰ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1567.

⁵¹ <http://catholica.cz/?id=2657>

3. 1. 10 Jan Nepomucký

Jan Nepomucký se narodil kolem roku 1345 v Pomuku v jihozápadních Čechách. V rámci sporů mezi králem Václavem IV. a arcibiskupem Janem z Jenštejna byl podroben krutému výslechu a mučení, při němž zemřel. Jako vedlejší důvod Janova krutého mučení bývá uváděn také králův zájem na vyzrazení zpovědního tajemství jeho královské manželky. Mrtvé tělo Jana Nepomuckého, který mučení nepřežil, bylo vhozeno do Vltavy, kde bylo o několik dní později objeveno rybáři. Přechodně bylo pohřbeno v blízkém kostele svatého Kříže.⁵²

Dne 31. května 1721 byl Jan Nepomucký prohlášen papežem Inocencem XIII. za blahoslaveného a o necelých osm let později, dne 19. března 1729, jej papež Benedikt XIII. svatořečil. Je uctíván jako patron kněží, zpovědníků a také lodníků, vorařů a mlynářů. Kromě toho je vzýván jako pomocník v mlčenlivosti a ochránce před velkou vodou. Přítomnost jeho četných soch na mostech neznamena jen připomínku Janova shození do řeky, ale také svěřením daných mostů do světcovy ochrany.⁵³ Nelze však opomenout, že svatý Jan Nepomucký patří především mezi hlavní patrony českých zemí.⁵⁴

3. 1. 11 Josef

Svatý Josef, nazývaný také jako pěstoun Páně, byl tesařem pocházejícím z Betléma. Zasnoubil se s Pannou Marií, avšak ještě než spolu začali žít, ukázalo se, že je Maria těhotná. Evangelium zmiňuje, že byl Josef spravedlivý člověk a nechtěl svou snoubenku vystavit veřejné potupě, kterou automaticky představovalo nemanželské těhotenství. Rozhodl se s ní proto tajně rozejít. Ve snu se mu však zjevil anděl, který jej ujistil, že dítě, které Maria čeká je z Ducha Svatého. Josef vzal proto svou ženu k sobě a staral se o ni i o jejího syna Ježíše.

Svatý Josef uctíván jako patron dobré smrti. Kromě toho je také ochráncem dětí, mládeže, manželů a křesťanských rodin, dále pak vychovatelů, cestujících, vyhnanců, dělníků, karmelitánského řádu a všech, kteří pracují se dřevem. Je vzýván rovněž jako pomocník v zoufalých situacích a při nouzi o bydliště.⁵⁵ Svátek svatého Josefa se začal slavit asi v 9. století na Východě. V 10. století se pak rozšířil i na Západ. V Římě byl zaveden až roku 1479. Nejednalo se ovšem o

⁵² <http://catholica.cz/?id=2382>

⁵³ <http://catholica.cz/?id=2382>

⁵⁴ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1528.

⁵⁵ <https://catholica.cz/?id=997>

oficiální svátek platný pro celou církev. Tím se stal den svatého Josefa až v roce 1621.⁵⁶ Roku 1654 byl Josef započítán mezi svaté patrony Čech a 8. prosince 1870 mu papež Pius IX. udělil titul Ochránce všeobecné církve.⁵⁷

3. 1. 12 Karel Boromejský

Narodil se dne 2. října 1538 v Aroně v severní Itálii. Byl biskupem milánské arcidiecéze, který měl velký podíl na úspěchu tridentského koncilu a významně nasazoval své síly do uskutečňování stanovených reforem. Svolával synody, konal pastorační vizitace farností a věnoval se výchově nových kněží. Kromě toho projevoval velký zájem o chudé a nemocné, a to zvláště v době moru, aniž se přitom sám nakazil. Zemřel dne 3. listopadu 1584 v Miláně.⁵⁸

V roce 1602 byl Karel Boromejský blahorečen papežem Klementem VIII. a dne 1. listopadu 1610 jej papež Pavel V. prohlásil za svatého. Je uctíván jako patron biskupů, katechetů a duchovních rádců, dále pak jako patron kněžských seminářů, řádu sester boromejek a nemocných. Je také vzýván jako ochránce proti moru a zaživacím nemocem.⁵⁹

3. 1. 13 Kateřina Alexandrijská

Svatá Kateřina byla mladá a vzdělaná dívka ze vznešeného rodu, údajně snad královského, která žila v egyptské Alexandrii. Rozhodla se přijat křest a zasvětit svůj život Kristu. Poté, co svou moudrostí předčila největší učence v Římské říši, kteří jí měli její víru vyvrátit, byla císařem uvržena do žaláře a následně odsouzena k trestu smrti. Kola, v nichž měla být Kateřina rozdracena, se však rozpadla. Proto byla Kateřina popravena stětím. Na základě legend se tak mělo stát někdy kolem roku 310.⁶⁰

Svatá Kateřina byla uctívána již na prahu středověku. Otázkou však je, jak se dostal kult této světice k nám. Odpověď nabízí Ivan Vávra ve své studii *Poznámky k výzkumu patrocinii*, v níž stručně shrnuje bádání Karla Doskočila, který rozdělil úctu ke svaté Kateřině do tří vln. První vlnu patrně započal olomoucký biskup Jindřich Zdík, který se seznámil s kateřinským kultem při své návštěvě Palestiny roku 1123. Druhá vlna přišla někdy okolo roku 1270, kdy český král Přemysl

⁵⁶ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1464.

⁵⁷ <https://catholica.cz/?id=997>

⁵⁸ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1789.

⁵⁹ <http://catholica.cz/sv?id=4819>

⁶⁰ <http://www.catholica.cz/?id=4854>

Otakar II. pravděpodobně získal ostatky svaté Kateřiny. Třetí vlna je pak spojena s Karlem IV., který choval k svěťici velký obdiv a připisoval jí vítězství v bitvě u San Felice. V této třetí fázi u nás úcta ke svaté Kateřině definitivně zapustila své kořeny.⁶¹

Svatá Kateřina je uctívána jako patronka advokátů, filozofů, teologů a také pedagogů a studentů, dále pak jako patronka dívek, knihtiskařů, švadlen, soukeníků, vězňů a řemeslníků pracujících s kolem nebo nožem. Je rovněž vzývána při migréně, postižení jazyka, ale i při hledání utopených a v hodině smrti.⁶²

3. 1. 14 Kunhuta

Narodila se kolem roku 980 jako dcera lucemburského hraběte a ve svých dvaceti letech se provdala za Jindřicha II. Jejich manželství bylo bezdětné a tato skutečnost dala počátek legendistické tradici o vzájemném slibu čistoty obou manželů. I přes zbožné soužití obou manželů však byla Kunhuta vystavena zkoušce ze strany svého manžela, který dal na pomluvy, že mu se jeho žena dopustila cizoložství. Kunhutinu čistotu dokázal Boží soud, v rámci nějž přešla Kunhuta bez újmy přes rozžhavené radlice. Po smrti svého císařského manžela vykonávala několik měsíců funkci regentky a následně vstoupila do kláštera v Kaufungenu, který sama založila. Zde také dne 3. března 1033 zesnula.⁶³

Svatořečena byla Kunhuta v roce 1200 papežem Inocencem III. Uctívána však byla již v předcházejícím století.⁶⁴ Je patronkou těhotných žen, dětí a také nemocných. Její jméno je počestěnou variantou jména Kunigunda, jak bývá tato světice rovněž nazývána.⁶⁵

3. 1. 15 Panna Maria

Panna Maria je matka Ježíše Krista. Podle novozákonních evangelií pocházela z galilejského Nazareta. Byla zasnoubena tesaři Josefovi. Po zázračném početí porodila v judském Betlémě syna Ježíše. Žila s ním a s Josefem v Nazaretě a později provázela Ježíše při jeho veřejném působení.

⁶¹ VÁVRA, Ivan. Poznámky k výzkumu patrocinií. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 10, 1969, č. 5, s. 773.

⁶² <http://www.catholica.cz/?id=4854>

⁶³ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 290–292.

⁶⁴ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 292–293.

⁶⁵ <http://www.catholica.cz/?id=674>

Byla svědkyní jeho utrpení a vzkříšení a po jeho nanebevstoupení žila ve společenství jeho apoštolů. Podle mimobiblických pramenů zemřela buď v Efesu, nebo v Jeruzalémě.

Úcta k ní se vyvíjela od počátků církve a rozvinula se zvláště po všeobecném církevním koncilu v Efesu, který potvrdil její titul Bohorodička (r. 431).⁶⁶ Katolická církev vyhlásila za články víry také její ustavičné panenství, neposkvrněné početí (1854) a nanebevzetí (1950). Poslední dva uvedené pojmy a další mariánské tituly, které se vyvinuly později v rámci liturgie i lidové zbožnosti, např. *Matka ustavičné pomoci*, *Pomocnice křesťanů*, *Královna* a jiné, se staly základem patrocinií velkého množství kostelů. Dále bývá v patrociniích jméno Panny Marie doplňováno zeměpisnými přívlastky podle míst, kde se uctívá (*Hostýnská*, *Lurdská* aj.).

3. 1. 16 Panna Maria Lurdská

Památka Panny Marie Lurdské odkazuje na několikanásobné zjevení Panny Marie čtrnáctileté dívce jménem Bernadetta Soubirousová. K těmto zjevením, která začala dne 11. února 1858, kdy se slaví tato památka, docházelo v jeskyni Massabielle nedaleko Lurd. Cílem bylo předat Bernadettě poselství, aby se lidé modlili a činili pokání za hříšníky. Při jednom ze zjevení, kterých bylo celkem osmnáct, se Matka Boží představila jako Neposkvrněné Početí, čímž bylo potvrzeno dogma ustanovené o čtyři roky dříve a zakotveno v názvu slavnosti připadající na 8. prosinec.⁶⁷

Slavení památky Panny Marie Lurdské byla povoleno roku 1891 papežem Lvem XIII. Jako oficiální památku celé římskokatolické církve ji však až v roce 1907 ustavil papež svatý Pius X.⁶⁸

3. 1. 17 Panna Maria Sedmibolestná

Památka Panny Marie Sedmibolestné, u nás oficiálně nazývané jako Panna Maria Bolestná, odkazuje k sedmi bolestem, které Matka Boží prožila ve spojení s Ježíšem Kristem. První z nich byla předpověď starce Simeona o Ježíšově utrpení. Dalšími bolestmi byly útěk do Egypta před králem Herodem, hledání ztraceného dvanáctiletého Ježíše při velikonoční návštěvě Jeruzaléma, křížová cesta na Golgotu, Ježíšova smrt, snímání z kříže a ukládání Ježíšova těla do hrobu.⁶⁹

⁶⁶ MERELL, Jan a kol. *Malý bohovědný slovník*. Praha: Česká katolická charita, 1963, s. 308 (heslo Antonín Salajka)

⁶⁷ <http://catholica.cz/?id=690>

⁶⁸ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1451.

⁶⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1702.

První zmínky o Panně Marii Bolestné a úctě k ní pochází již z 12. století. Památka k její počtě však byla ustavena až roku 1423 v Kolíně nad Rýnem a slavila se v pátek před Květnou nedělí.⁷⁰ Od roku 1667 začal řád servitů slavit den Panny Marie Bolestné jako svůj hlavní svátek vždy třetí neděli v září. V roce 1814 bylo papežem Piem VII. rozšířeno toto datum slavení památky z řádu servitů na celou církev.⁷¹ K vyhlášení památky Panny Marie Bolestné slavené v pátek před Květnou nedělí jako závazné pro celou církev došlo v roce 1727 za papeže Benedikta XIII., který rovněž uznal Pannu Marii Bolestnou jako patronku Slovenska. K oficiálnímu prohlášení Panny Marie Bolestné jako hlavní patronky Slovenska ze strany Svatého stolce došlo ovšem až roku 1966 za pontifikátu papeže Pavla VI. V roce 1913 došlo ke sjednocení obou závazných památek v jednu jedinou slavenou dne 15. září.⁷²

3. 1. 18 Martin

Svatý Martin z Tours se narodil kolem roku 316 v Panonii. Přestože jeho rodiče byli pohané, on sám uvěřil v Krista a přijal svátost křtu. Nějaký čas působil jako voják, následně se však rozhodl vojenskou službu opustit a uchýlit se do ústraní. Kolem roku 361 založil s přispěním biskupa Hilaria z Poitiers klášter v Ligugé, stal se knězem a hlásal evangelium v okolních vesnicích. Zhruba o deset let později přijal biskupské svěcení a byla mu přidělena tourská diecéze. Zemřel dne 8. listopadu 397 v Candes.⁷³

Úcta k svatému Martinovi vzrostla záhy. Jeho hrob byl navštěvován mnoha poutníky, a tak nad ním byla brzy vystavěna velká bazilika. Svátý Martin se stal patronem vojáků, jezdců, kovářů, koželuhů, tkalců, krejčích, cestovatelů, hoteliérů, pastýřů, vinařů, chudáků, vězňů a abstinentů.⁷⁴

3. 1. 19 Michael

Archanděl Michael byl v židovské tradici vnímán jako nebeský ochránce izraelského lidu. Ve starozákonní knize proroka Daniela je označován jako “jeden z prvních andělských knížat”. Tuto

⁷⁰ <http://catholica.cz/?id=4494>

⁷¹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1702.

⁷² <http://catholica.cz/?id=4494>

⁷³ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1792.

⁷⁴ <https://catholica.cz/?id=4828>

tradici přejalo i křesťanství, jak je to patrné v eschatologické novozákonní knize Zjevení svatého Jana, kde Michael vystupuje jako bojovník proti úhlavnímu nepříteli lidstva, totiž proti ďáblu.⁷⁵

Jeho svátek se slaví již od 5. století, a to ve výroční den posvěcení římské baziliky, která byla zbudována k jeho počtě na Via Salaria.⁷⁶ Svatý Michael archanděl je uctíván jako patron vojáků, lékárníků, pekařů, obchodníků, sklářů, slévačů, radiomechaniků, vahařů a vůbec celé církve. Roku 1958 se stal patronem zaměstnanců bank. Je také vzýván jako pomocník umírajících na cestě k Bohu.⁷⁷ Dříve byl vzýván i při exorcismech.⁷⁸

3. 1. 20 Petr a Pavel

Petr byl rybář pocházející z Betsaidy. Původně se jmenoval Šimon. Jméno Petr mu udělil Ježíš, který jej ustanovil hlavou církve. Petr byl prvním z apoštolů, který po seslání Ducha Svatého v duchu Ježíšovy výzvy veřejně vystoupil. Nějaký čas působil v Antiochii a ke konci svého života odešel hlásat evangelium do Říma, kde byl za císaře Nerona ukřižován hlavou dolů. Pavel z Tarsu, původním jménem Šavel, byl horlivým farizejem, který viděl v křesťanech nežádoucí sektu a pronásledoval je. Na cestě do Damašku se mu však zjevil Kristus a Pavel se stal jeho učedníkem. Podnikl velké množství misijních cest do několika církevních obcí ve východním Středomoří. Svůj život skončil stejně jako Petr v Římě, kde byl jako římský občan sťat mečem.⁷⁹

Svatý Petr je uctíván jako patron církve, papežů, řezníků, sklářů, truhlářů, hodinářů, zámečnicků, kovářů, slévačů olova, hrnčírů, zedníků, cihlářů, mostařů, kameníků, síťářů, soukeníků, valchářů, rybářů, obchodníků s rybami, lodníků, trosečníků, kajícníků, penitentů a panen. Je rovněž vzýván jako ochránce před hadím uštknutím a krádežím a jako záštita dlouhověkosti. Kromě toho je také pomocníkem při horečce, bolestech nohou, vzteklíně a posedlosti.⁸⁰ Svatý Pavel je patron teologů, duchovních správců, katolického tisku, dělnic, tkalců, sedlářů, lanařů a košíkářů. Podobně jako svatý Petr je vzýván jako ochránce před hadím uštknutím. Kromě toho je uctíván jako

⁷⁵ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 450–455.

⁷⁶ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1728.

⁷⁷ <https://catholica.cz/?id=4718>

⁷⁸ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1728.

⁷⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1577–1578.

⁸⁰ <https://catholica.cz/?id=2698>

pomocník proti ušním chorobám a křečím a přimluvce za déšť a plodnost polí.⁸¹ Oba světci jsou společně uctíváni již od poloviny 3. století.⁸²

3. 1. 21 Roch

Svatý Roch se měl narodit asi roku 1295 ve francouzském městě Montpellier, ovšem jeho existenci nelze stoprocentně doložit. Po smrti svých rodičů odešel do Itálie, kde pečoval o nakažené morem. Sám se dvakrát nakazil, ale vždy se uzdravil. Jednou mu údajně zachránil život pes, který mu nosil z nedalekého dvorce chléb. Když se Roch vydal na cestu zpět do Francie, byl zadržen jako podezřelý špeh a uvržen do žaláře, kde asi roku 1379 po pěti letech věznění zemřel.⁸³

Úcta ke svatému Rochu zřejmě vzrostla záhy. Jeho údajné ostatky byly roku 1485 přeneseny do kostela San Rocco v Benátkách. Svatořečen byl ovšem až v 17. století papežem Urbanem VIII. Svátý Roch je uctíván jako patron lékařů, chirurgů, nemocných a zdravotně postižených, zajatců, sedláků, zahradníků, truhlářů a dlaždičů. Papež Jan Pavel II. jej prohlásil rovněž za patrona automobilistů. Nejznámější však je jako ochránce před morem i jiným neštěstím.⁸⁴

3. 1. 22 Rozálie

Svatá Rozálie se narodila kolem roku 1100 na Sicílii jako dcera hraběte Sinibalda. Rozhodla se zasvětit svůj život Kristu a aby se nemusela vdát za ženicha, kterého pro ni vyhlédl její otec, utekla z domova a uchýlila se k poustevnickému životu. Usadila se v jeskyni na Monte Pellegrino, kde prožívala asketický a mystický život a kde také asi kolem roku 1166 zemřela.⁸⁵ Životopisné údaje o této světici jsou pravděpodobně z velké části dílem fantazie.⁸⁶ Její pobyt na hoře Pellegrino je však prokazatelný, neboť zde byl roku 1624 objeven její hrob.⁸⁷

Rozálie byla oficiálně svatořečena papežem Urbanem VIII. roku 1630. Údajně však již v roce 1185 nechal sicilský král Vilém II. ke cti této světice postavit chrám.⁸⁸ Úcta k ní je pak

⁸¹ <https://catholica.cz/?id=2698>

⁸² *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1578.

⁸³ <http://catholica.cz/?id=4196>

⁸⁴ <http://catholica.cz/?id=4196>

⁸⁵ <http://catholica.cz/?id=4345>

⁸⁶ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 324.

⁸⁷ <http://catholica.cz/?id=4345>

⁸⁸ <http://catholica.cz/?id=4345>

doložena ve 14. a zvláště v 15. a 16. století. Roku 1666 se stala svatá Rozálie patronkou Palerma a brzy i celé Sicílie.⁸⁹ Bývá vzývána jako ochránkyně před morovými i jinými epidemiemi a rovněž před zemětřesením.⁹⁰

3. 1. 23 Šebestián

Šebestián byl vysokým důstojníkem pretoriánské stráže Diokleciána a Maximiána. Tajně však utěšoval pronásledované křesťany a dodával jim sílu k mučednické smrti. Když se císař Dioklecián dozvěděl, že Šebestián je křesťan, odsoudil jej k trestu smrti. Šebestián měl být rozstřílen šípy, avšak přežil a za několik dní se navrátil k císaři Diokleciánovi, aby jej přiměl k obrácení. Dioklecián jej ale nechal ubíčovat k smrti a jeho tělo vhodil do stoky. Křesťané však jeho ostatky vyzvedli a důstojně pohřbili v katakombách podél Via Appia.⁹¹

Svatý Šebestián byl popraven někdy na přelomu 3. a 4. století. Přesné datum není známo. Úcta k němu vzrostla záhy a již ve 4. století musela být velmi rozvinutá. V polovině 4. století byla totiž nad katakombami, v nichž bylo uloženo světcovo tělo, postavena velká hřbitovní bazilika, která byla zasvěcena právě jemu.⁹² Svatý Šebestián je vzýván především jako ochránce před morem. Je však rovněž patronem lučištníků, arkebuzníků, lamačů kamene, čalouníků, kovářů, hasičů a zahradníků.⁹³ Kromě toho je patronem hrnčírů, koželuhů, umírajících a vojáků vůbec.⁹⁴

3. 1. 24 Tři králové

Jedná se o tři mudrce z Východu, které tradice označuje za krále. Ti poznali, že se má v brzké době narodit Spasitel, a proto se vydali na dalekou cestu následující hvězdu na obzoru. Když přišli do Betléma, klaněli se malému Ježíši a obdarovali jej vzácnými dary.⁹⁵

⁸⁹ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010 s. 324.

⁹⁰ <http://catholica.cz/?id=4345>

⁹¹ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 88–90.

⁹² TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 88.

⁹³ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 91.

⁹⁴ <http://catholica.cz/?id=254>

⁹⁵ <http://catholica.cz/?id=81>

Úcta k mudrcům z Východu byla velmi silná po celé období raného středověku. Na Západě se kult upevnil především v době mezi 8. a 10. stoletím. Největší rozkvět pak zapsal ve 12. století za panování Fridricha I. Barbarossy.⁹⁶

3. 1. 25 Václav

Svatý Václav se podle tradice narodil kolem roku 907 jako syn českého knížete Vratislava a jeho manželky Drahomíry. V křesťanské víře jej vychovávala a vzdělávala především jeho babička Ludmila. V roce 925 se Václav chopil vlády v zemi a usiloval o její kulturní i náboženský růst. Jeho mírumilovné panování a prosazování křesťanské víry vyvolaly odpor u jeho mladšího bratra Boleslava a jemu nakloněné pohanské šlechty. Boleslav proto uchystal na svého bratra léčku a dne 28. září 929 (nebo 935) jej spolu se svými kumpány zavraždil u brány staroboleslavského kostela.⁹⁷

První kostel zasvěcený svatému Václavu byl postaven již roku 972 v Proseku u Prahy. První stopy svatováclavské úcty jako státního kultu jsou patrné již v 11. století. Kult přetrvával po celé období přemyslovské vlády, avšak největšího rozmachu dosáhl za vlády Karla IV. Novou vlnu svatováclavské úcty představoval rok 1929, kdy se slavilo tisícileté výročí od mučednickovy smrti.⁹⁸ Svátek svatého Václava měl dlouhou dobu pouze národní charakter. Roku 1670 byl však ustanoven pro celou církev.⁹⁹ Svátý Václav je uctíván jako hlavní patron českého národa, patron politiků a vládců a patron vinařů.¹⁰⁰ Kromě toho má pod svou patronací rovněž sládky a je vzýván jako ochránce míru.¹⁰¹

3. 1. 26 Vavřinec

Svatý Vavřinec pocházel ze Španělska. V mládí odešel do Říma, kde se stal roku 257 hlavním římským jáhnem. Jako takový pečoval o církevní majetek a měl na starost také charitativní činnost církve. V té době však vládl v Římské říši císař Valerián, který tvrdě pronásledoval

⁹⁶ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009, s. 91.

⁹⁷ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1719.

⁹⁸ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 445–448.

⁹⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1719.

¹⁰⁰ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 443.

¹⁰¹ <https://catholica.cz/?id=4696>

křesťany. Jeho obětí se stal i samotný papež se svými jáhny, kteří byli zabiti při slavení bohoslužby. Jediný Vavřinec byl ponechán naživu, aby shromáždil císaři všechn církevní majetek. Stanovenou lhůtu však Vavřinec využil k tomu, aby veškeré jmění rozdělil mezi chudé. Císař jej za to odsoudil ke kruté smrti umučení ohněm. Vavřinec byl připoután na rošt a opékán nad žhavými uhlíky.¹⁰²

Úcta k tomuto světci se rozvinula záhy a rychle se rozšířila po celé křesťanské Evropě.¹⁰³ Svatý Vavřinec je uctíván jako patron archivářů, jáhnů, chudých, správců majetku, kuchařů, sklenářů, hasičů a duší v očistci.¹⁰⁴

3. 1. 27 Vendelín

Svatý Vendelín se narodil zřejmě kolem roku 552. Pocházel ze Skotska a byl královským synem. Ve svých dvaceti letech se vydal k papeži do Říma, aby od něj přijal požehnání a začal žít novým životem. Následně se odebral do Trevíru, kde žil jako poustevník. Aby se uživil, nechal se zaměstnat jako pastýř u jistého šlechtice či zemana. Vendelín svěřené stádo rád vodil ke vzdálené hoře, kde se s oblibou modlil. Když jeho pán viděl svatost svého služebníka, nechal mu postavit poustevnu. Vendelín se podle některých legend měl stát představeným nedalekého kláštera v Tholey. Po své smrti byl pohřben na místě, kde tak rád trávil čas v modlitbách. Později na tomto místě vyrostlo město St. Wendel.¹⁰⁵

Úcta ke svatému Vendelínovi se rozšířila záhy, avšak oficiálně byla uznána až roku 1450 papežem Mikulášem V.¹⁰⁶ Světec je uctíván jako patron pastýřů a sedláků.¹⁰⁷

3. 2 Názvy částí těla druhé božské osoby

3. 2. 1 Nejsvětější Srdce Ježíšovo

Ustanovení této slavnosti si přál sám Ježíš, který se roku 1674 zjevil svaté Markétě Marii Alacoque, ukázal jí své probodené Srdce ovinuté trním a přizdobené křížem a vyzval ji, aby šířila úctu k němu. Již předtím však prosazoval úctu k Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu svatý kněz Jan

¹⁰² <https://catholica.cz/?id=3652>

¹⁰³ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 201.

¹⁰⁴ <https://catholica.cz/?id=3652>

¹⁰⁵ <http://catholica.cz/?id=4793>

¹⁰⁶ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 4. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 114.

¹⁰⁷ <http://catholica.cz/?id=4793>

Eudes. Ten pro kongregaci Ježíše a Marie, kterou sám založil, sepsal liturgické mešní texty a officium k počtě Božského Srdce a v roce 1672 je schválili francouzští biskupové. Pobožnost, kterou si Ježíš přál, však byla uznána až roku 1765 papežem Klementem XIII. a na celou církev byla rozšířena teprve roku 1856 papežem Piem IX.¹⁰⁸

3.3 Události z dějin spásy

3.3.1 Nanebevzetí Panny Marie

Nanebevzetí Panny Marie je velká událost odchodu Matky Boží z pozemského světa do věčného života. Den Mariina nanebevzetí je ztotožňován s dnem její smrti. Podobně jako Ježíš napřed prošla branou smrti, aby pak byla s tělem i duší vzata do nebeského království.¹⁰⁹

Přestože se stalo nanebevzetí Panny Marie církevním dogmatem až 1. listopadu 1950 papežem Piem XII., bylo křesťany uctíváno již odedávna. V 5. století se začalo slavit v Jeruzalémě a v 6. století se úcta rozšířila po celém křesťanském Východě. Od 7. století se pak začal svátek Nanebevzetí Panny Marie slavit i v Římě. V následujících staletích se začalo Mariino nanebevzetí užívat jako titul sakrálních staveb a brzy se stalo nejčastějším mariánským patrociniem.¹¹⁰ V některých případech však bývá u zasvěcení užívána i varianta Panna Maria Nanebevzatá.

3.4 Posvátné předměty

3.4.1 Povýšení Svatého kříže

Kříž obecně byl ve starověku nástrojem jednoho z nejdrastičtějších způsobů popravu užívaným ve starém Římě vůči opovrhovaným obyvatelům říše, kteří neměli římské občanství. Svatým křížem je však myšlen konkrétní kříž, na němž byl ukřižován Ježíš Kristus. Užívání kříže v křesťanské symbolice souvisí s nalezením svatého kříže.¹¹¹ Ten byl objeven asi roku 325 v Jeruzalémě. Na místě nálezu nechal císař Konstantin se svou matkou Helenou postavit baziliku zasvěcenou právě Svatému kříži. Kult tedy započal již v první polovině 4. století.¹¹²

¹⁰⁸ <http://catholica.cz/?id=5125>

¹⁰⁹ <http://catholica.cz/?id=3731>

¹¹⁰ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1652–1653.

¹¹¹ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník judaismus – křesťanství – islám*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 221 (heslo Dalibor Papoušek).

¹¹² MINÁŘ, Rudolf – ZÁCHVĚJ, Pavel. *Bazilika Svatého Kříže Jeruzalémského. Pojď si sáhnout na Boha*, web.katolik.cz, 2004.

V 5. století se začaly v Jeruzalémě vystavovat relikvie svatého kříže k veřejné úctě, a to vždy 14. září. Tato tradice dala vzniknout svátku Povýšení svatého kříže, který se v tento den slaví dodnes. Nejprve se svátek uchytil na Východě. V 7. století se jeho slavení rozšířilo i v západní Evropě.¹¹³

3. 5 Souhrnná nepropriální pojmenování

3. 5. 1 Nejsvětější Trojice

Teorie o Nejsvětější Trojici je ústředním křesťanským dogmatem, jež spočívá ve víře v jednoho Boha jsoucího ve třech osobách, které však mají stejnou podstatu. Jednotlivými osobami jsou Bůh Otec, Bůh Syn a Duch Svatý, kteří se od sebe navzájem liší, ale zároveň jsou jednou bytostí. Současné teologické učení o trojjedinosti Boží vychází ze spisů středověkých křesťanských myslitelů.¹¹⁴

V roce 1198 byl založen řád trinitářů, který byl určen k uctívání tajemství Nejsvětější Trojice. Liturgické slavení tohoto tajemství má však svůj původ již v 11. století. Teprve roku 1334 však bylo papežem Janem XXII. rozšířeno na celou církev.¹¹⁵

3. 5. 2 Všichni svatí

Již ve 4. století byli na křesťanském Východě uctíváni všichni mučedníci. V syrském ritu se jejich svátek slavil 13. května, v byzantském ritu vždy v neděli po Seslání Ducha Svatého. V Římě se obdobný svátek objevil v 7. století a souvisel s posvěcením římského Pantheonu dne 13. května 609. Slavný Pantheon, jenž byl do té doby místem úcty k veškerému pohanskému božstvu, se toho dne stal křesťanským chrámem, který papež Bonifác IV. zasvětil Panně Marii a všem mučedníkům. Svátek se ovšem týkal pouze těch světců, kteří zemřeli mučednickou smrtí. Úcta ke všem svatým má počátek až v 8. století, kdy papež Řehoř III. zasvětil jednu oratoř v římské bazilice svatého Petra památce Spasitele, jeho Matky, apoštolů, vyznavačů, mučedníků a všech v Pánu zemřelým. To dalo základ dodnes slavenému svátku Všem svatých. V téže době se svátek rozšířil i do Irska a Anglie, ke Keltům a Frankům.¹¹⁶

¹¹³ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1690.

¹¹⁴ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Slovník judaismus – křesťanství – islám*. Praha: Mladá fronta, 1994, s. 309 (heslo Pavel Spunar).

¹¹⁵ <http://catholica.cz/?id=5129>

¹¹⁶ <http://catholica.cz/?id=5310>

4. Patrocinia sakrálních objektů v děkanství Hodonín

V této kapitole se zabývám katolickými sakrálními objekty na území hodonínského děkanství a jejich patrocinií, přičemž hlavní důraz kladu na motivaci volby zasvěcení. Jednotlivé kostely a kaple jsou řazeny k příslušným farnostem, které následují za sebou podle abecedního pořádku. Kapitulu uzavírají tabulky se statistickými údaji o počtu kostelů a kaplí v děkanství Hodonín a o četnosti užitých patrocinií.

4. 1 Farnost Archlebov

4. 1. 1 Farní kostel sv. Šebestiána a Rocha (Archlebov)

Kostel vznikl roku 1639 obnovou zchátralé kaple, která stála v Archlebově již v 15. století. Její patrocinium není známo, ale existuje nepodložená domněnka, že byla zasvěcena Panně Marii. V 16. století se dostala kaple do rukou českých bratří, kteří ji užívali až do roku 1622, kdy byli v rámci pobělohorské rekatolizace vypovězeni ze země.¹¹⁷ Nelze však s jistotou říci, zda došlo k přebudování zchátralé kaple, nebo k výstavbě zcela nového kostela.¹¹⁸ Podnět k tomu dal každopádně tehdejší majitel Archlebova, kníže Maxmilián z Lichtenštejna. Avšak vzhledem k nedostačujícím prostorám nechal v letech 1729–1731 kníže Václav z Lichtenštejna přestavět kostel do současné podoby.¹¹⁹

Původní kostel z roku 1639 byl zasvěcen svatým Šebestiánovi a Rochovi, patronům proti moru, aby chránili obec před nakažlivými nemocemi, a toto patrocinium bylo ponecháno i po přestavbě v letech 1729–1731.¹²⁰

4. 1. 2 Kaple Panny Marie „v Malénech“ (Archlebov)

Kaple Panny Marie, která se nachází v polích asi jeden kilometr severozápadně od Archlebova, se podle své lokace nazývá také kaplička v Malénech. Malény jsou pozemkem či polní tratí, na níž se objekt nachází. Spisovně však zní toto pomístní jméno Maliny. Malény jsou nářeční variantou. Kaplička stojí u cesty, kterou měli údajně procházet svatí Cyril a Metoděj, když putovali z Velehradu.¹²¹

¹¹⁷ <https://www.farnostarchlebov.cz/historie-farnosti.php>

¹¹⁸ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 355–356.

¹¹⁹ <https://www.farnostarchlebov.cz/historie-farnosti.php>

¹²⁰ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 356.

¹²¹ *Historie a současnost obce Archlebov*. Brno: F. R. Z. Agency, 2019, s. 134–136.

Zasvěcení kaple Panně Marii souvisí pravděpodobně s tím, že obec Archlebov sousedí s Žarošicemi, které jsou mariánským poutním místem, kde je od nepaměti uctívána takzvaná Stará Matka Boží Žarošská. Tomu odpovídá i obraz uvnitř kaple, na kterém je výjev nalezení sošky Staré Matky Boží Josefem Němcem. K tomu došlo roku 1645 v době, kdy bylo Brno obléháno švédskými vojsky.¹²²

4. 1. 3 Kaple sv. Václava (Dražůvky)

Kapli v obci Dražůvky, která spadá pod farnost Archlebov, nechal roku 1892 postavit kníže Jan z Lichtenštejna nákladem 1 100 zlatých, a to jako náhradu za dřívější sloupovou zvonici, která stávala u sochy svatého Jana Nepomuckého naproti současné kapli.¹²³ Ta musela být zbořena kvůli výstavbě nové školy, ovšem obecní výbor se obrátil na knížete s žádostí o příspěvek na stavbu nové kaple. K slavnostnímu zasvěcení kaple svatému Václavovi došlo dne 13. listopadu 1892.¹²⁴

Ve věži byl roku 1792 zavěšen zvon s reliéfy ukřižovaného Krista a svatého Václava, který byl uctíván jako patron obce.¹²⁵ Jakožto patron obce byl tedy svatý Václav pochopitelně zvolen také jako patron kaple. Roli mohl hrát také reliéf svatého Václava na zvonu.

4. 2 Farnost Bohuslavice u Kyjova

4. 2. 1 Farní kostel sv. Filipa a Jakuba (Bohuslavice u Kyjova)

První doložená zmínka o kostele v Bohuslavicích u Kyjova pochází z roku 1356 a je zaznamenána v moravských zemských deskách.¹²⁶ To, že chrám má svůj původ už v 1. polovině 14. století, dosvědčuje odhalení gotické fresky Ukřižování v současném kostele. Freska je totiž datována právě do této doby. Objevena byla při rekonstrukci v roce 2000. V roce 1797 byl na základech tohoto původního středověkého kostela postaven současný kostel v pozdně barokním stylu.¹²⁷

¹²² <https://www.zarosice.cz/obec-1/legendy/>

¹²³ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 392.

¹²⁴ ČUDRNÁKOVÁ, Klára. *Z historie Dražůvek*. Břeclav: Petr Brázda, 2011, s. 100–104.

¹²⁵ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 392.

¹²⁶ PAVLÍK, Jan. *Mezi tvrzí a hradem aneb po stopách historie Bohuslavic*. Bohuslavice: ART mlýn, 2016, s. 38.

¹²⁷ <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-filipa-a-jakuba-14491500>

Nikde není zmínka o specifickém důvodu volby patrocinia. Lze však předpokládat, že novostavba z konce 18. století přejala zasvěcení původního středověkého kostela. Tomu odpovídá i časová vrstva, do níž toto patrocinium spadá. Svátí Filip a Jakub byli oblíbenými světci právě v období středověku. Například u kostelů nově založených ve 20. století se už toto patrocinium nevyskytuje.

4.3 Farnost Čejkovice

4.3.1 Farní kostel sv. Kunhuty (Čejkovice)

Současná stavba pochází z let 1783–1784.¹²⁸ První zmínka o kostele v Čejkovicích však pochází již z roku 1269. Zakladateli původního chrámu byli templáři, kteří sem přišli z území Německa. Ti měli kostel ve své správě až do roku 1312, kdy byl jejich řád zrušen. V roce 1624 získal Čejkovice jezuitský řád, který spravoval rovněž kostel sv. Kunhuty. Kostel byl v průběhu historie několikrát poničen, ať už to zapříčinili Švédové roku 1645,¹²⁹ nebo rozsáhlý požár roku 1692, kterému podlehl velká část obce.¹³⁰ Poslední požár postihl kostel v roce 1778.¹³¹

Zasvěcení svaté Kunhutě, manželce německého císaře sv. Jindřicha, udělili čejkovskému kostelu templáři, kteří s sebou přinesli úctu k této světici z německých zemí, odkud museli utéci.¹³² Navíc byl kostel založen relativně krátce po svatořečení svaté Kunhuty, k němuž došlo roku 1200 papežem Inocencem III.¹³³

4.3.2 Kaple sv. Anny „Pod Novosády“ (Čejkovice)

Kaple je podle své lokace nazývána také kaplička Pod Novosády. Nachází se na severozápadním okraji obce ve čtvrti vinných sklepů na samotném konci uličky Pod Novosady. Kapličku nechali v roce 1886 postavit manželé Martin a Veronika Hyclovi. O rok později byla zasvěcena svaté Anně.¹³⁴

¹²⁸ <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-kunhuty-14599789>

¹²⁹ <https://www.farnostcejkovice.cz/news/kratke-ohlednuti-do-historie-kostela-sv-kunhuty-v-cejkovicich/>

¹³⁰ <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-kunhuty-14599789>

¹³¹ <https://www.farnostcejkovice.cz/news/kratke-ohlednuti-do-historie-kostela-sv-kunhuty-v-cejkovicich/>

¹³² <https://www.farnostcejkovice.cz/news/kratke-ohlednuti-do-historie-kostela-sv-kunhuty-v-cejkovicich/>

¹³³ <http://www.catholica.cz/?id=674>

¹³⁴ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Čejkovice 1248–1998*. Čejkovice: Obecní úřad Čejkovice, 1998, s. 318.

Důvod volby patrocina není znám. V úvahu připadá osobní záliba manželů Hyclových v dotyčné světi.

4. 3. 3 Kaple Panny Marie „na Dolním konci“ (Čejkovice)

Kaple se nachází na jižním konci obce na rozcestí ulice Bílovická, která vede do Velkých Bílovic, a slepé uličky U Kapličky. Podle své lokace je také nazývána kaplička na Dolním konci.¹³⁵ K jejímu vzniku se váže zajímavá pověst, podle níž někdy v roce 1800 jistý sedlák Martinec při své práci na poli uviděl vycházet ze země záři. Když na tom místě začal hrabat, našel sochu Panny Marie. Odesl si ji proto s sebou domů. Socha přitom nepřestávala zářit. Jednoho dne, když sedlák procházel přes Dolní konec, opět uviděl na jednom pustém místě vycházet ze země záři. Pochopil, že Panna Maria chce, aby jí na tom místě vystavěl kapličku a umístil do ní nalezenou sochu.¹³⁶

Mariánské patrocinium kapličky, která dle pověsti byla postavena někdy na začátku 19. století, potvrzuje také příslušný svazek Vlastivědy moravské: *“Na konci je kaplička Marie Panny.”*¹³⁷

4. 3. 4 Kaple sv. Kateřiny Alexandrijské (Nový Poddvorov)

Kaple sv. Kateřiny v Novém Poddvorově, který je součástí farnosti Čejkovice, byla postavena roku 1897. Na její výstavbu finančně přispěla obec a jistá rodina Strakových. Slavnostně ji vysvětil dne 29. srpna 1897 farářem Eduardem Kellerem. Přestože je kaple využívána jen zřídka, konají se u ní pravidelně bohoslužby v některé význačné dny roku.¹³⁸

Motivace zasvěcení kaple svaté Kateřině Alexandrijské není zřejmá. Této světi byly sakrální objekty hojně zasvěcovány v období středověku. Z jakého důvodu bylo toto patrocinium zvoleno na samotném konci 19. století, nelze prokázat.

¹³⁵ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Čejkovice 1248–1998*. Čejkovice: Obecní úřad Čejkovice, 1998, s. 318.

¹³⁶ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Čejkovice 1248–1998*. Čejkovice: Obecní úřad Čejkovice, 1998, s. 318.

¹³⁷ HLAVINKA, Karel a kol. *Vlastivěda moravská. II. místopis Moravy. Díl I. místopisu, Brněnský kraj. Hodonský okres*. Brno: Musejní spolek, 1926, s. 153.

¹³⁸ SVOBODA, Augustin a kol. *750 let čejkovické farnosti*. Čejkovice: Římskokatolická farnost Čejkovice, 2019, s. 72–73.

4. 3. 5 Kaple Panny Marie (Nový Poddvorov)

Tato kaplička se nachází za Novým Poddvorovem u rozhledny zvané Na Podluží. Byla postavena roku 1905 rodinou Josefa Straky, která takto chtěla poděkovat Panně Marii za uzdravení jednoho z členů rodiny. Socha Panny Marie, která se v kapli nachází, je replikou původní sochy, jež v kapli stála, ale byla ukradena.¹³⁹

4. 3. 6 Filiální kostel sv. Martina (Starý Poddvorov)

Kostel ve Starém Poddvorově byl vystavěn až roku 1994, nicméně občané usilovali o vlastní chrám již mnohem dříve. Stavbu však nebylo možné realizovat nejprve kvůli nedostatku finančních prostředků a následně kvůli nepříznivé politické situaci. Změnu přinesl až pád komunistického režimu v roce 1989, kdy události nabraly na obrátkách. V obci byl ustaven výbor pro stavbu kostela a dne 5. září 1991 započaly zemní práce. Nový kostel byl slavnostně vysvěcen dne 31. července 1994.¹⁴⁰

Zasvěcení svatému Martinovi bylo vybráno proto, že tento světec byl již dávno předtím uctíván jako patron obce, jak o tom ostatně svědčí i jemu zasvěcená zvonice, o níž bude pojednáno níže.

4. 3. 7 Zvonice sv. Martina (Starý Poddvorov)

Zvonice sv. Martina se nachází na křižovatce nad prostranstvím, kde se konají hodové slavnosti, a byla postavena roku 1855. Nahradila původní jednoduchou zvoničku tvořenou dvěma dřevěnými sloupky, mezi nimiž byl zavěšen zvon. Původně však byla zasvěcena Božskému Srdci Páně. Ve zvoničce dodnes visí původní zvon zvaný Donát z roku 1771, který je užíván jako umíráček. V roce 1920 sem byl zavěšen zvon, který věnovaly katolické spolky jako náhradu za předchozí zvon zrekvírovaný za Velké války. Tento nový zvon byl 27. června toho roku slavnostně zasvěcen svatému Martinovi a vyzdvížen do zvonice.¹⁴¹ Patrně v souvislosti s touto slavnou událostí došlo ke změně dosavadního patrocinia a zvonička byla svěřena pod patronát svatého Martina, který se stal zároveň patronem celé obce.

¹³⁹ SVOBODA, Augustin a kol. *750 let čejkovické farnosti*. Čejkovice: Římskokatolická farnost Čejkovice, 2019, s. 73.

¹⁴⁰ *20 let kostela sv. Martina*. Starý Poddvorov: Obec Starý Poddvorov, 2014, s. 2–7.

¹⁴¹ ŠTĚPÁNEK, Václav – JAN, Libor. *Starý Poddvorov: dějiny obce*. Starý Poddvorov: Obec Starý Poddvorov, 2010, s. 315–317.

4. 3. 8 Kaple sv. Cyrila a Metoděje (Starý Poddvorov)

Kaple se nachází u polní cesty do Čejkovic asi 180 metrů od severozápadního okraje obce. Pochází z roku 1852 a původně byla zasvěcena Nejsvětější Trojici. V soupisu památek z roku 1944 je uváděno patrocinium svatého Urbana. To je ale s největší pravděpodobností mýlka. V nice nad vchodem, která je již v současné době zazděná, totiž stávala soška tohoto světce, ale roku 1974 byla ukradena. Je tedy možné, že patrocinium bylo nesprávně určeno právě na základě oné sochy, která vévodila vnějšímu vzhledu kapličky. Kaple bývá také jinak označována podle svých předchozích majitelů Blažkova nebo Jungova.¹⁴²

Motivaci patrocinia může prozrazovat invokace “Dědictví otců zachovej nám Pane”, která zdobí štít kaple. Území jižní Moravy je s působením slovanských věrozvěstů neodmyslitelně spjato. Odvolávání se k cyrilometodějskému odkazu je proto projevem jistého patriotismu, stejně jako je tomu u svatého Václava. Je ovšem pravdou, že původní patrocinium bylo odlišné. Je tedy možné, že jeho změna souvisela s rozvojem kultu sv. Cyrila a Metoděje v 2. polovině 19. století. V roce 1863 se slavilo tisící výročí od příchodu soluňských bratří na Velkou Moravu.¹⁴³ V roce 1880 pak došlo k rozšíření jejich svátku na celou církev.¹⁴⁴

4. 4 Farnost Dambořice

4. 4. 1 Farní kostel sv. Martina (Dambořice)

První zmínka o kostele sv. Martina v Dambořicích pochází z roku 1326 a nachází se ve zprávě o povýšení Dambořic na samostatnou farnost. Jednalo se o gotický kostel, jehož přesnou dobu vzniku ovšem není možné určit. V 16. století prošel tento původní kostel přestavbou. Nicméně současná stavba v pozdně barokním stylu byla zbudována ve 2. polovině 18. století (někdy kolem roku 1780), respektive jen hlavní loď s věží. Další části byly přistavěny roku 1909.¹⁴⁵

Zasvěcení svatému Martinovi, které převzal od původního středověkého kostela také ten současný, si lze vysvětlit dobovou oblibou světce. Svatý Martin patřil ve středověku mezi

¹⁴² ŠTĚPÁNEK, Václav – JAN, Libor. *Starý Poddvorov: dějiny obce*. Starý Poddvorov: Obec Starý Poddvorov, 2010, s. 318–319.

¹⁴³ <http://catholica.cz/?id=2918>

¹⁴⁴ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

¹⁴⁵ FLODR, František a kol. *Dambořice: minulost a současnost ve světle kronik*. Brno: “Zvláštní vydání”, 1994, s. 86–92.

nejoblíbenější světce: “Pokud by se obliba světce měřila počtem obcí, farností, kaplí a oltářů mu zasvěcených, zaujímal by Martin z Tours (asi 316–397) jedno z předních míst.”¹⁴⁶

4. 4. 2 Filiální kostel sv. Jana Křtitele (Uhřice)

Kostel sv. Jana Křtitele v Uhřicích je významnou historickou památkou, jejíž stáří ovšem nelze vymezit jedním obdobím. Na místě současného kostela stála svatyně, patrně dřevěná, již v době cyrilometodějské. Není však jednoznačně prokazatelné, zda stál kostel samostatně, nebo byl součástí zemanské tvrze. Nejmladší částí chrámu je loď, spojující věž s presbytářem. Ta typově odpovídá 1. polovině 14. století. Presbytář pochází z počátku 13. století. Nejstarší částí je poté věž, která původně stála odděleně od zbylé části kostela, tvořené původně pouze presbytářem. Vzhledem k zachovaným typicky románským dvojitým oknům je pravděpodobné, že zde samotná věž stála již v románském období.¹⁴⁷

Zasvěcení svatému Janu Křtiteli je typické pro období, v němž kostel v Uhřicích vznikal. Také Zdeněk Boháč ve svém výzkumu patrocinií kostelů, které byly postaveny v období 10. – 14. století na vybraných knížecích hradech, v jejich podhradích a v několika středověkých městech, zjistil pro období raného středověku nejčtenější výskyt tohoto patrocinia.¹⁴⁸ Zasvěcování kostelů Janu Křtiteli bylo charakteristické zejména pro sídla, jejichž obyvatelé přijali křesťanství a nechali se pokřtít. Zmínil jsem, že oba autoři, kteří se zabývali stářím uhřického kostela, se shodli na tom, že na místě současné stavby stála svatyně již v době cyrilometodějské. Jakub Vrbas ve své knize dokonce píše, že původní kostel v Uhřicích měl údajně posvětit samotný svatý Metoděj.¹⁴⁹ Je přitom možné, že již tato původní svatyně byla zasvěcena Janu Křtiteli, neboť toto patrocinium bylo jedno z těch, jež byla udělována kostelům na místech, kam přinesli slovanští věrozvěstové křesťanskou víru potvrzovanou svátostí křtu.

¹⁴⁶ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 4. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 196.

¹⁴⁷ BÍLOVSKÝ, Oldřich. *Čtení o Uhřicích*. Uhřice: Obecní úřad Uhřice, 2006, 21–23.

¹⁴⁸ BOHÁČ, Zdeněk. Časové vrstvy patrocinií českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení. *Historická geografie*, 4, 1970, s. 23.

¹⁴⁹ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 489.

4. 5 Farnost Dolní Bojanovice

4. 5. 1 Farní kostel sv. Václava (Dolní Bojanovice)

Současný vrcholně barokní kostel sv. Václava byl postaven roku 1734 zednickým mistrem Jakubem Kristýnkem z Velkých Pavlovic. Materiál na stavbu poskytla hraběnka Marie Antonie rozená z Lichtenštejna, která byla majitelkou hodonínského panství. Náklady uhradila obec. Kostel však v obci stával už dříve. První zmínka o něm pochází z roku 1398.¹⁵⁰ Je ovšem velmi pravděpodobné, že zde byl kostel již ve 12. století. V té době totiž patřily Dolní Bojanovice klášteru Hradisko u Olomouce, který měl určitě zájem na tom, aby byl v jeho poddanské vsi zajištěn duchovní život.¹⁵¹ V létě roku 1645 byl tento původní kostel vypálen vojsky uherského knížete Jiřího Rákoczyho. Následně byl opraven, ale dále chátral. Proto byl nakonec zbořen a na jeho místě byl roku 1734 vystavěn současný chrám.¹⁵²

Nový barokní kostel převzal patrocínium původního středověkého chrámu. V době 12. století, do níž je kladen vznik původního kostela, bylo zasvěcování moravských kostelů svatému Václavovi velmi frekventované. Podněty k tomu přicházely právě z Olomouce, kde byl hlavnímu patronovi Čech zasvěcen samotný biskupský kostel.¹⁵³ Navíc v 11. století se rozvíjí úcta ke svatému Václavovi jako státní kult a je intenzivní po celé období vlády přemyslovské dynastie.¹⁵⁴

4. 5. 2 Kaple sv. Floriána (Dolní Bojanovice)

Kaplička sv. Floriána pochází z 2. poloviny 19. století a nachází se v Josefovské ulici na západním okraji obce. Její průčelí je bohatě ozdobeno slováckými ornamenty od místní malířky Hedviky Fukalíkové. O obnovu malby se stará její dcera Eva Sejáková. U kapličky bývá pravidelně

¹⁵⁰ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 269.

¹⁵¹ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 297.

¹⁵² PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 269.

¹⁵³ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 297.

¹⁵⁴ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010, s. 445.

na svátek sv. Floriána pobožnost a rovněž se u ní zastavují poutníci ze sousedního Josefova, kteří přicházejí do Dolních Bojanovic na slavnost Božského Srdce Páně.¹⁵⁵

Co se týče motivace volby patrona, lze se domnívat, že kaple byla postavena, aby svatý Florián – jakožto patron proti ohni – ochraňoval obec před požáry, neúrodou, suchem a jinými přírodními pohromami.

4. 5. 3 Kaple sv. Jana Křtitele (Dolní Bojanovice)

Tuto novogotickou kapli nechal v roce 1906 postavit na vlastní náklady rolník a lidový řezbář František Vymyslický.¹⁵⁶ František Vymyslický je rovněž autorem velké řady vyřezávaných křížů. Za svůj život jich zhotovil více než dvacet, přičemž tři z nich stojí v Dolních Bojanovicích.¹⁵⁷ Kaplička se nachází před Slováckou chalupou, která bývala jeho domem a která je dnes chráněna památkovou péčí jako kulturní památka.¹⁵⁸ Dřevěné vybavení interiéru kapličky vyrobil František Vymyslický sám. K jejímu posvěcení došlo dne 2. září 1906. Na svátek svatého Jana Křtitele se u ní konají pobožnosti a bývá také využívána jako kulisa, když před Slováckou chalupou vystupuje ochotnický soubor.¹⁵⁹

Motivace zasvěcení není známa. Snad jde o osobní úctu Františka Vymyslického k tomuto světcí. Je možné, že Jan Křtitel byl zakladateli kapličky blízký jako patron vinařů, neboť Dolní Bojanovice jsou vinařská obec. To je však pouze domněnka.

4. 5. 4 Kaple Nejsvětější Trojice (Dolní Bojanovice)

Tato rovněž novogotická kaple stojí mezi lípami v severní části obce zvané Kopánky. Na jejím místě dříve stávala jiná kaplička, o jejímž původu se však neví. V roce 1933 ji však nechal zbořit jistý Jan Bílek, řečený Zeman, a na své náklady nechal postavit kapli novou, a to jako

¹⁵⁵ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 297.

¹⁵⁶ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 277.

¹⁵⁷ https://www.dolnibojanovice.cz/obec-329/zajimavosti/zajimave-osobnosti/frantisek-vymyslicky-lidovy-rezbar/?ftresult_menu=František+Vymyslický

¹⁵⁸ <https://www.dolnibojanovice.cz/obec-329/informace-o-obci/slovacka-chalupa/?ftresult=Slovácká+chalupa>

¹⁵⁹ PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016, s. 277.

poděkování za požehnání úrody a za zdraví celé rodiny. K jejímu posvěcení došlo na svátek svatých Petra a Pavla, a to údajně za velké bouře. U kaple se vždy o slavnosti Nejsvětější Trojice koná pobožnost, po níž následuje průvod do kostela a svátostné požehnání.¹⁶⁰

Důvodem volby zasvěcení mohla být vděčnost zakladatele kapličky trojjedinému Bohu za štěstí, které provázelo jej i jeho rodinu. Je možná i varianta, že Jan Bílek převzal patrocinium původní kaple, která stála na místě té současné. To však nelze určit. Každopádně patrocinium Nejsvětější Trojice patřilo v 19. a 20. století mezi oblíbená, přestože mělo svůj původ již ve středověku.

4. 5. 5 Kaple Všech svatých (Josefov)

Kaple Všech svatých v malé obci Josefov vznikla v roce 1877 přestavbou původní kapličky z roku 1862. V době založení vesnice roku 1782 stávala na návsi jen malá zvonice. Bohoslužby se proto konaly jen za příznivého počasí v neděli odpoledne u sousoší svaté Anny. Dne 28. srpna 1862 byl položen základní kámen nové kaple a již 26. září došlo k jejímu zasvěcení Všem svatým. Stavba byla ovšem příliš malá, a tak se nouze o místo pro slavení eucharistie příliš nevyřešila. Roku 1872 však zemřel místní občan Martin Bohůn, který odkázal obci 4 000 zlatých na stavbu nového svatostánku. To dalo podnět k veřejné sbírce dalších potřebných financí a dne 20. dubna 1877 se slavnostně započalo se stavbou.¹⁶¹

Nová kaple si ponechala patrocinium té původní. Jaký je důvod volby patrocinia, ovšem nelze určit.

4. 6 Farnost Dubňany

4. 6. 1 Farní kostel sv. Josefa (Dubňany)

Kostel sv. Josefa v Dubňanech stojí na místě bývalé kaple téhož zasvěcení z roku 1720. V zimě na přelomu let 1875 a 1876 napadlo velké množství sněhu, a když poté na jaře přišla obleva, došlo k zatopení téměř všech sklepů. Navlhly také zdi kaple sv. Josefa, která tak přestala být stabilní a hrozilo její zřícení. K zahájení stavby nového kostela došlo po dlouhém vyřizování až 9. března

¹⁶⁰ BÍLÍKOVÁ, Božena. Kaplička Nejsvětější Trojice. *Cesta* (časopis farnosti Dolní Bojanovice), 2023 (č. 4), s. 14–15.

¹⁶¹ ČECH, Jaroslav. *Josefov, císařská obec*. Brno: F. R. Z. agency, 2016, s. 50–59.

1885, přičemž 13. října téhož roku byl nový kostel slavnostně posvěcen. Presbytář kostela je přitom pozůstatkem původní kaple.¹⁶²

Současný kostel přejal patrocinium původní kaple z roku 1720. Toto patrocinium odpovídá době jejího vzniku. Svatý Josef je typickým raněnovověkým patronem. Přestože úcta k němu se rozvinula již v 9. a 10. století, byl jeho oficiální svátek platný pro celou církev zaveden až roku 1621.¹⁶³ Obliba svatého Josefa pak vzrostla o to víc, když byl roku 1654 započítán mezi svaté patrony Čech.¹⁶⁴ Roli při volbě patrocinia mohla hrát také skutečnost, že následujícího roku po výstavbě kaple v Dubňanech se slavilo stoleté výročí od ustanovení světcova svátku.

4. 7 Farnost Hodonín

4. 7. 1 Farní kostel sv. Vavřince (Hodonín)

Chrám sv. Vavřince byl postaven v 1. polovině 13. století v gotickém stylu. Současnou barokní podobu získal v letech 1780–1786.¹⁶⁵ Petr Jokeš však předpokládá existenci kostela v Hodoníně už dříve. Vzhledem k tomu, že přinejmenším ve druhé polovině 12. století se Hodonín jevil jako velmi významné moravské hradské centrum, bylo by s podivem, kdyby neměl žádnou svatyni. Kvůli chatrné pramenné základně nelze však říci, kdy tento původní hradský kostel vznikl. Je ovšem nanejvýš pravděpodobné, že ve druhé polovině 12. věku v Hodoníně určitě byl. Jokeš se také přiklání ke kontinuitě patrocinia mezi hradským kostelem a pozdějším gotickým chrámem z první poloviny 13. století.¹⁶⁶

Volba patrocinia je dána dobovou úctou ke světcí. Svatý Vavřinec byl ve středověku velmi oblíbený. Jeho svátek se stal druhým nejdůležitějším po svátku svatých Petra a Pavla a úcta k němu se rychle šířila po celé křesťanské Evropě.¹⁶⁷

¹⁶² <http://www.farnostdubnany.cz/zivot-ve-farnosti/historie-kostela>

¹⁶³ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1464.

¹⁶⁴ <https://catholica.cz/?id=997>

¹⁶⁵ <https://www.hodonin.eu/farni%2Dkostel%2Dsv%2Dvavrince/d-1111849/p1=98889>

¹⁶⁶ JOKEŠ, Petr (2013): Soupis patrociníů na jižní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 132 (č. 1), s. 122.

¹⁶⁷ TARZIA, Antonio –AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010 s. 201.

4. 7. 2 Kaple sv. Anežky České (Hodonín)

Jedná se o nemocniční kapli, která byla zbudována v roce 2011 a slavnostně otevřena a požehnána dne 1. května 2012. O zřízení kaple rozhodlo vedení nemocnice při příležitosti přístavby nemocnice a celkové rekonstrukce její původní části. Na zbudování kaple přispěli především sami hodonínští farníci. Veřejná sbírka, kterou vyhlásila a organizovala Římskokatolická farnost Hodonín, pokryla takřka tři čtvrtiny celkového nákladu.¹⁶⁸

Proč je tato kaplička zasvěcena právě sv. Anežce České, je na základě prostředí, v němž se nachází, více než zřejmé. Byla to právě Anežka, která byla zakladatelkou špitální a hospicové péče u nás. V souvislosti s péčí o nemocné, přestárlé a chudé založila špitální bratrstvo, které se roku 1233 rozvinulo v rytířský řád křižovníků s červenou hvězdou.¹⁶⁹ Dalším důvodem volby patrocina bylo stoleté výročí od narození svěťce.¹⁷⁰ Předpokládá se totiž, že svatá Anežka Česká se narodila zhruba v roce 1211, i když to není stoprocentně prokazatelné.¹⁷¹

4. 7. 3 Kaple Sv. kříže (Hodonín)

Tuto barokní kapli, která se nachází v parku u zimního stadionu, nechala roku 1720 postavit tehdejší majitelka hodonínského panství, hraběnka Marie Antonie rozená z Lichtenštejna, již jednou zmiňovaná v souvislosti s výstavbou farního kostela sv. Václava v Dolních Bojanovicích. Na prostranství současného parku se dříve nacházel hřbitov. Kaple Sv. kříže byla tedy původně hřbitovní. Za napoleonských válek byla však využívána také jako skladiště vojenského materiálu. Roku 1902 byl původní hodonínský hřbitov zrušen a roku 1926 upraven na městský park. V současné době slouží prostory budovy jako výstavní síň či galerie zvaná Kaplička.¹⁷²

Skutečnost, že kaple Sv. kříže byla původně hřbitovní, osvětluje také motivaci volby patrocina. Kříž je symbolem, který se jako dominanta tyčí téměř na každém hřbitově a je také součástí mnoha náhrobků. Kristův kříž představuje bolest a utrpení, zároveň je to však symbol naděje, že smrt není konečnou fází, ale pouze přechodem do věčného života.

¹⁶⁸ <https://www.nemho.cz/kaple-sv-anezky-ceske>

¹⁶⁹ <https://catholica.cz/?id=4835>

¹⁷⁰ Josef Zouhar, nar. 1943, emeritní děkan hodonínský (telefonický rozhovor).

¹⁷¹ <https://catholica.cz/?id=4835>

¹⁷² <https://www.turistika.cz/mista/galerie-kaplicka-v-hodonine/detail>

4. 7. 4 Kaple Tří králů (Hodonín)

Kaple se nachází v budově S-Centra, která slouží jako domov seniorů. Ta ovšem v současné době není kvůli velké rekonstrukci v provozu. V roce 2021 byla totiž těžce poničena tornádem. Proto není dočasně využívána ani kaple Tří králů. Tato kaple byla zřízena někdy v průběhu 90. let minulého století. Přesné datum není dohledatelné.¹⁷³

Vzhledem k plánovanému datu konsekrace, jímž byl 5. leden, navrhl hodonínský děkan Mons. Josef Zouhar, aby byla nová kaple zasvěcena právě Třem králům.¹⁷⁴

4. 8 Farnost Hovorany

4. 8. 1 Farní kostel sv. Jana Křtitele (Hovorany)

Roku 1670 byla v Hovoranech postavena kaple sv. Jana Křtitele. Dne 31. března 1721 se začalo s přestavbou této kaple na kostel. Základní kámen položil šardický farář P. František Benešovský, neboť Hovorany tehdy ještě spadaly pod farnost Šardice. Vlastní duchovní správu získala obec až k 1. říjnu 1752. Na náklady místních obyvatel a s jejich přičiněním byla stavba dokončena dne 14. června 1725. Dne 6. srpna téhož roku ji posvětil olomoucký biskup Wolfgang, kardinál ze Schrattenbachu. V roce 1732 byla při kostele sv. Jana Křtitele zřízena expozitura a až roku 1845 fara.¹⁷⁵

Motivace volby patrocinia není známa.

4. 8. 2 Kaple sv. Rocha, Šebestiána a Rozálie (Hovorany)

Kaple, která se nachází uprostřed Hovorán u hlavní silnice, byla postavena roku 1834. V této době sužovala lid morová epidemie. Kaple tak byla postavena jako výraz prosby k těmto třem patronům proti moru, aby byla nákaza zažehnána.¹⁷⁶

4. 8. 3 Filiální kostel sv. Vendelína (Čejč)

Současný kostel sv. Vendelína v Čejči pochází z roku 1730. Svůj kostel měla však Čejč už dříve, a to údajně od roku 1250. Ten byl ale již roku 1253 zničen kumánskými vojsky. Roku 1257 byl postaven nový kostel, který posvětil olomoucký biskup Bruno ze Schauenburku. Není však

¹⁷³ Josef Zouhar, nar. 1943, emeritní děkan hodonínský (telefonický rozhovor).

¹⁷⁴ Josef Zouhar, nar. 1943, emeritní děkan hodonínský (telefonický rozhovor).

¹⁷⁵ *Farnost Hovorany* (nepublikovaná kniha). Brno: Brněnská tiskárna (dostupné na stránkách farnosti), s. 8.

¹⁷⁶ *Okolo Hovorán: Hovorany v minulosti a dnes*. Hovorany: Obecní úřad Hovorany, 1993, s. 114.

známo patrocínium ani datum konsekrace. Tento kostel byl nicméně zničen za husitských válek a k následné obnově již nedošlo. Čejč tak zůstala bez kostela až do onoho roku 1730, kdy byl postaven současný chrám.¹⁷⁷

Kostel byl vystavěn jako poděkování svatému Vendelínovi. Majitelka hodonínského panství, hraběnka Marie Antonie z Lichtenštejna, přislíbila, že vystaví chrám na jeho počest, pokud skončí dobytčí mor, který v Čejči zuřil v letech 1729 a 1730. Tak se i stalo, a Marie Antonie proto svůj slib vyplnila.¹⁷⁸ Svatý Vendelín je totiž známý tím, že za svého života odvrátil morovou nákazu, která ohrožovala lidi i dobytek.¹⁷⁹

4. 8. 4 Filiální kostel Nejsvětějšího Srdce Ježíšova (Terezín)

Terezín, který se stal součástí hovoranské farnosti až roku 1873, neměl dlouhou dobu svůj vlastní kostel. Zájem o něj se vzbudil až v minulém století, kdy se několik občanů spojilo do tzv. Kostelní jednoty, jejímž úkolem bylo docílit výstavby kostela v obci. Každý člen tohoto spolku se zavázal, že přispěje určitou peněžitou sumu na podporu výstavby. Členové Kostelní jednoty však uspořádali rovněž veřejnou sbírku na podporu tohoto dobrého úmyslu. Přestože se vždy nesetkali s úspěchem, podařilo se jim získat dostatek finančních prostředků, aby mohli svůj plán realizovat, a tak mohlo být 8. června 1931 započato se stavbou. Kostel byl postaven do roka a 26. června 1932 byl slavnostně vysvěcen brněnským biskupem Josefem Kupkou.¹⁸⁰

To, že byl nový kostel zasvěcen právě Nejsvětějšímu Srdci Ježíšovu, mohlo být dáno dobou dokončení stavby a posvěcení kostela. Červen je totiž označován jako měsíc Nejsvětějšího Srdce Ježíšova a konají se v něm každodenní speciální pobožnosti, přestože datum slavení svátku je pohyblivé.¹⁸¹ Roli ovšem mohlo hrát také to, že slavnost Nejsvětějšího Srdce Ježíšova byla v té době z historického hlediska ještě relativně mladým svátkem. Papež Pius IX. jej oficiálně rozšířil na

¹⁷⁷ *Farnost Hovorany* (nepublikovaná kniha). Brno: Brněnská tiskárna (dostupné na stránkách farnosti), s. 18–19.

¹⁷⁸ *Farnost Hovorany* (nepublikovaná kniha). Brno: Brněnská tiskárna (dostupné na stránkách farnosti), s. 19.

¹⁷⁹ <http://catholica.cz/?id=4793>

¹⁸⁰ *Farnost Hovorany* (nepublikovaná kniha). Brno: Brněnská tiskárna (dostupné na stránkách farnosti), s. 22.

¹⁸¹ https://www.cirkev.cz/cerven-je-mesicem-nejsvetejsiho-srdce-jezisova_38621

celou církev až v roce 1856.¹⁸² Jedním z aspektů volby tedy mohla být i tato “dobová aktuálnost” slavnosti.

4. 9 Farnost Lovčice u Kyjova

4. 9. 1 Farní kostel sv. Petra a Pavla (Lovčice)

Současný kostel v empírovém slohu byl vystavěn v letech 1803–1805. Výstavba kostela začala poté, co byl 4. dubna 1803 zčásti stržen původní kostel stejného patrocina. Ten stával na místě dnešního parkoviště u obchodu vedle fary. Původní kostel sv. Petra a Pavla byl v Lovčicích už od středověku, ovšem nelze přesně určit dobu jeho vzniku. První písemná zmínka o něm však pochází z roku 1339.¹⁸³

Vzhledem k tomu, že současný kostel z počátku 19. století přejal zasvěcení původního lovčického chrámu, je motivace volby patrocina zřetelná. V dobách středověku bylo toto patrocinium velmi oblíbené a hojně užívané. Již u farního kostela sv. Vavřince v Hodoníně jsem zmínil, že svátek jeho patrona byl považován za nejdůležitější, ovšem až po svátku sv. Petra a Pavla.¹⁸⁴

4. 9. 2 Kaple Panny Marie „v Kučích“ (Lovčice)

Tato kaple, která se podle své lokace nazývá kaplička Panny Marie v Kučích, se nachází na okraji polní tratě zvané Kuče severně od obce Lovčice. Není dochována žádná písemná zmínka, která by nás spolehlivě informovala o vzniku kaple. Vzhledem k baroknímu slohu, v němž je postavena, se však doba jejího vzniku klade do 18. století.¹⁸⁵

K jejímu původu se váží dvě pověsti, které osvětlují důvod volby mariánského patrocina. Podle jedné z nich nechali kapličku postavit majitelé lovčického hradu, kterým se ztratil jejich malý syn. Poté, co se oba modlili k Panně Marii, podařilo se jim najít ho na kraji lesa. Na poděkování pak na tomto místě nechali postavit kapličku zasvěcenou právě Panně Marii. Na této pověsti je ovšem jeden zádrhel. Hrad v Lovčicích skutečně stával, nicméně už v období středověku. Za husitských válek tato středověká tvrz zanikla. V takovém případě by se ovšem doba vzniku neshodovala s

¹⁸² <http://catholica.cz/?id=5125>

¹⁸³ *Lovčice slovem i obrazem*. Brno: F. R. Z. agency, 2017, s. 136–144.

¹⁸⁴ TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010 s. 201.

¹⁸⁵ *Lovčice slovem i obrazem*. Brno: F. R. Z. agency, 2017, s. 149.

uměleckým slohem, v němž je kaple postavena. Je však možné, že na místě dnešní kapličky stále dříve nějaká jiná kaplička či Boží muka, která byla v 18. století nahrazena současnou stavbou. Podle druhé pověsti nechal kapli vystavět někdy na přelomu 18. a 19. století voják, pravděpodobně francouzské národnosti, který zde pobýval v souvislosti s třetí koaliční válkou a bitvou u Slavkova. Voják dle pověsti ulehl na místě dnešní kaple ke spánku a když jej v poledne probudily kostelní zvony, zpozoroval, že mu na prsou leží had. Ze strachu o svůj život se obrátil s prosbou o pomoc k Panně Marii a po chvíli se had skutečně odplazil. Voják z vděčnosti za záchranu nechal v první chalupě, ke které přišel, peníze a přikázal, aby byly použity k výstavbě kapličky. Vzhledem k době, do níž je příběh zasazen, a uměleckému slohu kapličky je tato druhá pověst asi o něco pravděpodobnější.¹⁸⁶

4. 9. 3 Kaple sv. Kateřiny Alexandrijské (Nechvalín)

Kaple v obci Nechvalín byla postavena roku 1890 (dokončení její stavby je přesně datováno na 18. říjen). K jejímu vysvěcení došlo 15. srpna 1891 společně s křížem, který stojí vedle ní. Do té doby byla v obci jen jednoduchá zvonice z roku 1721.¹⁸⁷ Na věži kaple byl zavěšen zvon z původní zvonice.¹⁸⁸

Kaple v Nechvalíně byla zasvěcena svaté Kateřině Alexandrijské proto, že tato světice byla údajně patronkou obce.¹⁸⁹

4. 9. 4 Kaple sv. Václava (Ostrovánky)

Kaple sv. Václava v Ostrovánkách byla zbudována v letech 1929–1931 jako náhrada za zvonici, která vyhořela. Zvon z této zvonice zůstal však zachován a byl zavěšen do nové kaple. Stavbu prováděl stavitel Říhovský z Kyjova. Dne 12. července 1931 byla Josefem Kratochvílem, kanovníkem a kancléřem brněnské biskupské konsistoře, zasvěcena sv. Václavovi.¹⁹⁰

Důvodem volby patrocinia byla zřejmě skutečnost, že v roce 1929, kdy se začala kaple budovat, se slavilo milénium smrti sv. Václava. Při této příležitosti významně vzrostl svatováclavský kult a v souvislosti s tím i počet jemu zasvěcených sakrálních staveb.

¹⁸⁶ *Lovčice slovem i obrazem*. Brno: F. R. Z. agency, 2017, s. 149–150.

¹⁸⁷ <https://www.nechvalin.cz/farnost>

¹⁸⁸ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 463.

¹⁸⁹ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 463.

¹⁹⁰ KOTÍK, Vladimír. *Z minulosti Ostrovánek*. 4. vyd. Ostrovánky: Obec Ostrovánky, 2017, s. 123–124.

4. 9. 5 Kaple Panny Marie (Ostrovánky)

Tato neogotická kaplička je nejstarší dochovanou stavbou na katastru obce. Nachází se v polích za vesnicí vedle silnice vedoucí do Bukovan. Tuto kapli nechali v roce 1882 postavit manželé Sadílkovi z Ostrovánek, kterým zemřely jejich dvě děti.¹⁹¹ Očividně tak chtěli vyjádřit prosbu Panně Marii, aby se za jejich děti přimlouvala a přivedla je do nebeského království. Jakub Vrbas ve své knize uvádí chybnou dobu vzniku kapličky, a to rok 1884.¹⁹² Od roku 2004 je kaplička památkově chráněna jako kulturní památka.¹⁹³

4. 10 Farnost Lužice u Hodonína

4. 10. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Lužice)

Kostel v Lužicích byl vystavěn v letech 1872–1874. Do té doby stála od roku 1796 uprostřed návsi jen zvonička se dvěma zvony. Lužice nebyly samostatnou farností a spadaly pod duchovní správu sousedních Mikulčic. Ve druhé polovině 19. století však začal vzrůstat zájem o vytvoření vlastní farnosti. Jedním z prvních kroků k naplnění tohoto záměru byla právě stavba kostela. Nový kostel byl slavnostně posvěcen dne 20., nebo 22. listopadu 1874, nikoli ovšem sv. Cyrilu a Metoději, nýbrž sv. Martinovi Tourskému. Současné patrocinium získal kostel až v roce 1925.¹⁹⁴

Změnu patrocinia způsobilo pořízení nového zvonu, který byl vysvěcen na svátek soluňských bratří, 5. července. Při této příležitosti dal tehdejší kněz P. Antonín Křikava zasvětit chrám právě sv. Cyrilu a Metoději. Původní patrocinium bylo pravděpodobně zrušeno, neboť v současné době není u kostela uváděno.¹⁹⁵

¹⁹¹ <https://pamatkovykatalog.cz/kaple-panny-marie-15129335>

¹⁹² VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 480.

¹⁹³ <https://pamatkovykatalog.cz/kaple-panny-marie-15129335>

¹⁹⁴ <https://farnostluzice.cz/clanek.php?id=434>

¹⁹⁵ <https://farnostluzice.cz/clanek.php?id=434>

4. 10. 2 Kaple Nanebevzetí Panny Marie (Lužice)

Podle Vlastivědy moravské byla kaple Nanebevzetí Panny Marie postavena v roce 1825 na místě dřívější sešlé kapličky a byl v ní obraz Panny Marie s Dítětem Ježíšem.¹⁹⁶ Původní kaple pocházela podle záznamů lužického rodáka Františka Konečka ze 17. století. Nacházela se uprostřed polí v lokalitě, která nesla název Trhaniska. Nová kaple však postupem času začala také velmi chátrat a nebyl nikdo, kdo by o ni pečoval. V 70. letech minulého století došlo k rozšíření bytové zástavby obce Lužice a původně odlehlá kaplička se ocitla v zahradách uprostřed plotů. Hrozilo dokonce, že kaplička bude jakožto překážející objekt zbořena. Majitelé pozemků, na nichž se stavba nacházela, s tím ale nesouhlasili a několik let se o kapličku obětavě starali. Roku 2009 bylo po vzájemné domluvě obou rodin, farnosti i obce rozhodnuto, že bude památka přemístěna na pěkné prostranství v ulici Ploštiny. Dne 3. května 2009 byla nově přemístěná kaplička požehnána.¹⁹⁷

Patrocinium Nanebevzetí Panny Marie zcela odpovídá době vzniku původní kaple, tedy 17. století, pro které byl typický růst mariánské úcty.

4. 11 Farnost Mikulčice

4. 11. 1 Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (Mikulčice)

Původně se jednalo o gotický chrám, který vznikl v 15. století. V 17. století byl údajně dvakrát vypálen, a to v letech 1605 a 1683. V obou případech byl však záhy obnoven, a to pravděpodobně ve stejné podobě, jakou měl v 15. století. Presbytář zůstal zachován. Zbytek chrámu byl vystavěn zcela nově, nicméně kopíroval gotický styl původního kostela z 15. století. V letech 1772–1783 došlo k velkým opravám, při nichž získal kostel dnešní barokní podobu. Tuto rekonstrukci nařídil Karel Eusebius z Lichtenštejna, tehdejší majitel břeclavského panství, pod které Mikulčice spadaly. V Mikulčicích však stával kostel už mnohem dříve. Poprvé se v pramenech nepřímo připomíná roku 1353. Doba vzniku by však měla být ještě starší. Základy, na nichž současný kostel stojí, jsou totiž už ze 13. století a jsou tvořeny starými kameny, které pochází ze slovanského hradiště na Valech. V děkanské matrice z roku 1673 ve Strážnici stojí, že kostel, který je velmi starý a postavený z kamene, byl kdysi vysvěcený, nyní je však pouze požehnaný a je pod

¹⁹⁶ HLAVINKA, Karel a kol. *Vlastivěda moravská. II. místopis Moravy. Díl I. místopisu, Brněnský kraj. Hodonský okres*. Brno: Musejní spolek, 1926, s. 203.

¹⁹⁷ *Kaplička Nanebevzetí Panny Marie* (naučná tabule u kaple na ulici Ploštiny v Lužicích).

ochranou Panny Marie Nanebevzaté. Lze tedy právem předpokládat, že patrocinium je prapůvodní. O žádném jiném patrociniu nejsou zprávy.¹⁹⁸

Motivace volby patrocinia opět odpovídá době vzniku. Zasněžení Nanebevzetí Panny Marie je hojně užíváno od středověku, kdy se stalo vůbec nejčastějším titulem mariánských kostelů.¹⁹⁹

4. 11. 2 Kaple sv. Rocha (Mikulčice)

Současná kaple pochází z roku 1863.²⁰⁰ Na jejím místě však původně stála jiná kaplička stejného patrocinia, která vznikla v druhé, možná již v první polovině 17. století. V pramenech je nicméně připomínána k roku 1673. V těžkých časech 17. století se Mikulčice díky nájezdům a rabování uherských vojsk dostaly do velké materiální nouze a výrazně se zadlužily.²⁰¹ Na splacení obrovských dluhů byly mimo jiné použity cennosti z kostela a také socha sv. Rocha z kapličky. Po mnoha letech obyvatelé Mikulčic poslali do Brna žádost, aby jim byla socha navrácena. Kvůli údajnému chatrnému stavu sochy však nebylo jejich žádosti vyhověno. Jako kompenzace jim ovšem byl poslán obraz sv. Rocha namalovaný podle původní sochy.²⁰² Roku 1793 vyhořel kostel i s farou. Vzhledem k tomu, že obec neměla dostatek finančních prostředků na stavební materiál, byla roku 1794 kaple sv. Rocha zbořena, aby mohlo být použito její zdivo. Roku 1863 však byla postavena nová kaplička, která byla dne 6. dubna toho roku zasvěcena témuž patronovi.²⁰³

Motivace volby zasvěcení nemusela plně souviset se sv. Rochem. Traduje se, že v 17. století, kdy byl zdejší kraj postižen hladem a bídou, zavítal do těchto končin jistý obchodník Roch ze Slezska, který daroval místnímu obyvatelstvu velké množství chleba a obilí. Lidé mu byli nesmírně vděční a nechali si zhotovit z bronzy jeho podobiznu, kterou zavěsili na lípu, jež stávala

¹⁹⁸ <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz/products/co-vime-o-nasem-kostele/>

¹⁹⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1653.

²⁰⁰ <https://pamatkovykatalog.cz/kaple-sv-rocha-15074350>

²⁰¹ <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz/products/co-zaznamenal-o-kapli-sv-rocha-josef-skvrna-ucitel-v-mikulcicich/>

²⁰² <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz/products/zapis-z-radostne-cesty-pana-pavla-vymoly-o-kapli-sv-rocha-v-mikulcicich/>

²⁰³ <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz/products/co-zaznamenal-o-kapli-sv-rocha-josef-skvrna-ucitel-v-mikulcicich/>

kousek od dnešního hřbitova. Na toto místo se pak chodili za svého dobrodince modlit a později zde vystavěli kapličku zasvěcenou právě sv. Rochovi.²⁰⁴

Důvodem volby patrocinia však mohla být i určitá podobnost charakteru obchodníka Rocha s charakterem svatého patrona. Svatý Roch je totiž vzýván jako ochránce před morem a všelikým neštěstím.²⁰⁵ Obchodník ze Slezska pak zachránil místní lid od hladomoru tím, že je obdaroval několika povozy s chlebem a obilím.

4. 12 Farnost Mutěnice

4. 12. 1 Farní kostel sv. Kateřiny Alexandrijské (Mutěnice)

Kostel sv. Kateřiny v Mutěnicích dala postavit v roce 1769 císařovna Marie Terezie, manželka Františka Štěpána Lotrinského, majitele hodonínského panství. K dokončení výstavby došlo o šest let později, tedy v roce 1775, kdy byl chrám o svátku sv. Kateřiny Alexandrijské slavnostně požehnán milotickým děkanem Bartolomějem Goltmanem. Ovšem vysvěcen byl kostel až 1. září 1940. Do té doby neměl žádného patrona. Současný barokní kostel však není prvním kostelem v Mutěnicích, nýbrž byl postaven na místě již chátrající malé kaple. Ta byla údajně zakomponována do novostavby jako presbytář.²⁰⁶ V inventáři z roku 1668 je ovšem tato původní kaple označována jako kostel, přičemž se mělo až do roku 1659 jednat o kostel farní, který byl téhož zasvěcení.²⁰⁷

Nehledě na původní svatyni stojící na místě současného kostela by bylo možné vytvořit závěr, že patrocinium bylo zvoleno na základě data, kdy byla budova nového kostela požehnána, tedy na svátek sv. Kateřiny Alexandrijské dne 25. listopadu 1775. Vzhledem k tomu, že také původní kostelík měl stejné zasvěcení, nelze určit žádný specifický důvod výběru. Snad se jedná o dobovou oblibu, které se světice těšila především v období středověku. Ani to však nelze stoprocentně prokázat, neboť není známo, kdy přesně byla původní svatyně postavena.

²⁰⁴ <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz/products/co-zaznamenal-o-kapli-sv-rocha-josef-skvrna-ucitel-v-mikulcicich/>

²⁰⁵ <http://catholica.cz/?id=4196>

²⁰⁶ MATUSZKOVÁ, Jitka. Farní kostel sv. Kateřiny v Mutěnicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 35, 1999, č. 3, s. 4.

²⁰⁷ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Mutěnice. Dějiny vinařské obce*. Mutěnice: Obec Mutěnice, 2002, s. 117.

4. 12. 2 Kaple Panny Marie Sedmibolestné (Mutěnice)

Rotundovitá kaplička Panny Marie Sedmibolestné stojí v Brněnské ulici asi půl kilometru od výjezdu z Mutěnic směrem na Hovorany. Kapli postavili v roce 1882 manželé Ignác a Anna Laštůvkovi z domu č. p. 4, a to na místě, kde údajně stávala Boží muka, která nechala roku 1720 vystavět tehdejší majitelka hodonínského panství Marie Antonie z Lichtenštejna. Roku 1947 kapličku nechali přestavět do současné podoby manželé František a Antonie Brablcovi.²⁰⁸

Nelze prokázat motivaci volby patrocina. Je však možné, že zasvěcení kaple navrhli její stavitelé nebo místní farář. Památka Panny Marie Sedmibolestné se totiž v 19. století docela intenzivně slavila. Lze však uvažovat, zda zasvěcení kaple nesouvisí se skutečností, že na jejím místě původně stála Boží muka. Jak je ze samotného označení tohoto typu sakrálních památek patrné, mají být Boží muka upomínkou na Kristovo utrpení. Ježíšovo utrpení je pak neodlučitelně spjato s utrpením Matky Boží, Panny Marie. Ostatně pašijové události tvoří celkem čtyři z oněch sedmi Mariiných bolestí.²⁰⁹

4. 12. 3 Kaple Nejsvětější Trojice (Mutěnice)

Kaple Nejsvětější Trojice stojí ve svahu nad obcí na jejím severním okraji. Není známa přesná doba jejího vzniku. První záznam o ní je k roku 1817, kdy obec kapličku opravila a zrestaurovala obraz Nejsvětější Trojice.²¹⁰ V roce 1861 ji opravil lesník Jan Procházka. Roku 1941 byla pak rekonstruována Jakubem Štěpánkem. V roce 1995 došlo k úplnému zboření kaple a jejímu opětovnému zbudování do současné podoby, přičemž náklady platila obec.²¹¹

Není znám žádný specifický důvod volby zasvěcení. Lze však hovořit o dobové oblibě. Přestože má patrocinium Nejsvětější Trojice původ ve středověku, bylo s oblibou užíváno i v 19. a 20. století.

4. 12. 4 Kaple sv. Anny (Mutěnice)

Stojí na křižovatce u železničního přejezdu pod svahem na severním okraji obce. Kapličku postavil Jiří Pospíšil z domu č. p. 17. Doba vzniku není známa. Bylo to však někdy v 19. století.

²⁰⁸ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Mutěnice. Dějiny vinařské obce*. Mutěnice: Obec Mutěnice, 2002, s. 381–382.

²⁰⁹ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1702.

²¹⁰ <https://www.drobnepamatky.cz/node/8935>

²¹¹ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Mutěnice. Dějiny vinařské obce*. Mutěnice: Obec Mutěnice, 2002, s. 381.

Když byla v 60. letech minulého století upravována vozovka na této křižovatce, zůstala kaplička hluboko pod jejím terénem. Toto nedůstojné postavení ještě umocňovala její sešlost stářím, a proto požádali manželé Hanáčkovi v roce 1967 místní národní výbor o povolení rekonstrukce. Na svolení však nečekali a rozhodli se konat sami. V noci stavbu do základu rozebrali a do rána postavili úplně novou, která v obci stojí dodnes.²¹²

Motivace volby patrocinia není známa. Snad se jedná o osobní úctu Josefa Pospíšila k této světici.

4. 12. 5 Kaple sv. Rocha (Mutěnice)

Tato kaple je nejstarší v Mutěnicích. Jedná se o lidově klasicistní stavbu, která byla vybudována obecním nákladem v roce 1832 na nouzovém hřbitově, kterému se také říkalo Kerchůvek.²¹³ Ten byl zřízen poté, co na podzim roku 1831 propukla v Mutěnicích epidemie cholery. Lokalita se nachází nad oborou poblíž polní cesty do Dolních Bojanovic. V kapličce se nacházel oltářní obraz sv. Rocha a Šebestiána. V 90. letech byl obraz nahrazen nástěnnou malbou s invokací „*SVATÝ ROCHU A ŠEBESTIÁNE, ORODUJTE ZA NÁS!*“ Z toho by se dalo vyvodit, že kaple je zasvěcena oběma těmto světcům. Nicméně všude je uváděno jen zasvěcení sv. Rochovi. Roku 1991 byla kaplička renovována a dne 13. října toho roku opětovně vysvěcena.²¹⁴

Motivace volby patrocinia je zřejmá. Obyvatelé Mutěnic, které sužovala epidemie cholery, se obraceli s prosbou o přímluvu právě na tyto dva patrony, kteří jsou vzýváni jako ochránci před morovou nákazou.

4. 13 Farnost Prušánky

4. 13. 1 Farní kostel sv. Isidora a sv. Martina (Prušánky)

Prušánky neměly dlouhou dobu vlastní kostel. Podnět k jeho výstavbě vzešel ze stále se zvyšujícího počtu obyvatel, kteří museli putovat za slavením bohoslužeb až do Čejkovic, pod něž byla obec přifařena. Problémem údajně byla i oblast vinných sklepů, přes kterou cesta do Čejkovic vedla a která byla pro mnohé nepřekonatelnou překážkou. Roku 1712 tak byla v obci postavena kaple s patrocinie sv. Isidora. Po čtyřiceti letech však byla kvůli své zchátralosti nahrazena

²¹² https://www.soupisamatek.com/okres_hodonin/foto/mutenice/mutenice.htm

²¹³ JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Mutěnice. Dějiny vinařské obce*. Mutěnice: Obec Mutěnice, 2002, s. 380–381.

²¹⁴ MATUSZKOVÁ, Jitka. Kaple sv. Rocha v Mutěnicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 36, 2000, č. 1, s. 5.

skutečným kostelem, jehož stavba trvala sedm let. K jeho slavnostnímu posvěcení došlo v roce 1758, přičemž novým patronem se stal sv. Martin z Tours. Původní patron, sv. Izidor, byl ale ponechán.²¹⁵

Volba svatého Isidora jako patrona kostela zcela jistě souvisela s dobovou oblibou tohoto světce. Ten byl roku 1619 blahorečen a roku 1622 kanonizován. Přestože papež Řehoř XV. nepodepsal kanonizační bulu a Isidorovo svatořečení bylo potvrzeno až v roce 1724 papežem Benediktem III., byl Isidor uctíván jako oficiální světec již od onoho roku 1622.²¹⁶ Roli při výběru patrocina ovšem mohla hrát také úloha svatého Isidora jako patrona rolníků, která mohla být obyvatelům Prušánek blízká. Další patrociniium svatého Martina bylo zvoleno, neboť nový kostel byl vysvěcen na svátek tohoto světce dne 11. listopadu 1758.²¹⁷

4. 13. 2 Kaple sv. Františka z Assisi (Prušánky)

Kaplička se nachází v polích za vesnicí směrem na Moravský Žižkov. Roku 1902 ji nechala postavit jistá Františka Zimáková, aby tak splnila poslední přání svého bratra Františka, jemuž pozemek, na němž kaplička stojí, patřil. Důvodem volby patrocina je, že paní Zimáková chovala ke sv. Františkovi velkou úctu. Navštívila Assisi a byla dokonce členkou 3. řádu sv. Františka.²¹⁸

4. 13. 3 Kaple Panny Marie, Matky smíření a anděla strážného Prušánek (Prušánky)

Kaplička byla postavena v roce 1888, ovšem původně stála u silnice mezi Prušánkami a Moravskou Novou Vsí. Její autor není znám. Koncem 70. let minulého století se uvažovalo o jejím zboření, a to kvůli bezpečnosti provozu na silnici. Tehdejší farář s tím však nesouhlasil a nechal kapličku přesunout do areálu u kostela. V 90. letech pak byla stavba přebudována a zvětšena. Vysvěcena byla 7. srpna 1994.²¹⁹

Podle oficiálních stránek obce byla důvodem změny patrocina snaha, aby se zdůraznil duchovní základ jeho slavení. Původně se totiž v Prušánkách slavily hody v listopadu v den patrona kostela sv. Martina. Od roku 1981 se však hody začaly pořádat kvůli počasí v létě, a tak je tomu dodnes. Tím ale hody ztratily svůj duchovní význam, který byl do té doby spojen se sv. Martinem.

²¹⁵ http://www.farnostprusanky.cz/novy/?page_id=11

²¹⁶ <http://catholica.cz/?id=2182>

²¹⁷ http://www.farnostprusanky.cz/novy/?page_id=11

²¹⁸ <https://obecprusanky.cz/kaplicka-svateho-frantiska-v-novem/>

²¹⁹ <https://obecprusanky.cz/rimskokatolicka-farnost/>

Proto se začaly později vztahovat k Panně Marii, již je zasvěcena kaple u kostela.²²⁰ Přidané zasvěcení kaple andělu strážnému Prušánek je relativně unikátní: andělský ochránce konkrétního místa se v patrociniích vyskytuje málokdy, většinou se volí andělé strážní jako celek.

4. 14 Farnost Ratíškovice

4. 14. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Ratíškovice)

První kaple v Ratíškovicích byla postavena již kolem roku 1455. Není však známo, kdy a z jaké příčiny zanikla. Další kaple byla v obci vystavěna kolem roku 1655, nebo 1665. Jednalo se o velmi malou kapli sv. Josefa. Ta však byla v provozu až od roku 1797, přičemž se v ní konaly bohoslužby jen příležitostně. Impuls k dlouho plánované výstavbě vlastního chrámu dal roku 1854 obyvatelům Ratíškovic dubňanský farář Karel Konečný. Na základě jeho povzbuzení se již následujícího roku začalo s prací. Stavba byla hotova v srpnu 1857 a 4. října toho roku došlo k slavnostní konsekraci. Chrám byl zasvěcen sv. Cyrilovi a Metodějovi.²²¹

Motivace volby patrocinia jistě souvisela s blížícím se tisícím výročím od příchodu slovanských věrozvěstů na Velkou Moravu. Pro oblast jižní Moravy bylo navíc toto milénium obzvláště důležité, neboť právě zde bylo centrum působení soluňských bratří.

4. 14. 2 Kaple Panny Marie (Ratíškovice)

Kaple Panny Marie, zdobená mříží se slováckými ornamenty, se nachází u Ratíškovického potoka v lese východně od obce. Byla postavena roku 2001 ze sbírky občanů. V roce 2010 byl vedle kapličky postaven ještě vysoký dřevěný kříž, na kterém je věnování s datací: „*MATKÁM MAMKÁM MAMINKÁM L. P. 2010*“. V roce 2018 byla na strom vedle kapličky zavěšena dřevěná deska s verši nazvanými *Lesní chrám: “Posvátné ticho / Jen šum v korunách stromů / Pod svatozáří z větví / Kaplička / Lavice / Kříž / Jsi? / Nebo nejsi? / A pokud ano / Tak tady jsem Ti blíž.”*²²²

Univerzální zasvěcení Panně Marii bez dalších přívlastků je v souladu s uvedeným věnováním matkám, i když kříž byl postaven výrazně později než kaple.

²²⁰ <https://obecprusanky.cz/rimskokatolicka-farnost/>

²²¹ <https://www.ratiskovice.com/obec-2/informace-o-obci/historie/historie-kostela-a-farnosti/>

²²² <https://www.ratiskovice.com/obec-2/informace-o-obci/sakralni-pamatky-v-obci/>

4. 15 Farnost Šardice

4. 15. 1 Farní kostel sv. Michaela archanděla (Šardice)

Současný pozdně barokní chrám byl postaven ve druhé polovině 18. století, a to na základech původního gotického kostela, o němž je dochována první zmínka z roku 1286, přičemž tento byl částečně zakomponován do novostavby. Původní gotický kostel, který byl stejně jako ten současný zasvěcen sv. Michaelu archandělovi, nechal postavit Soběhrd ze Šardic, jenž v roce 1240 zakoupil vesnici do svého vlastnictví. Původní gotický chrám byl však roku 1705 vypálen uherskými povstaleckými jednotkami kuruců. O dva roky později byl sice opraven, jelikož však stál na pokraji bažin, vlnul, a proto muselo v letech 1754–1758 dojít k jeho další rekonstrukci. K nejvýznamnější přestavbě došlo v letech 1775–1791, kdy se stala pevnou součástí chrámu také věž, která do té doby stála odděleně. Nový kostel byl slavnostně posvěcen dne 1. listopadu 1789.²²³

Zasvěcení kostela sv. Michaelovi odpovídá dobové oblibě tohoto archanděla. Toto patrocinium je typické pro období středověku. Archandělu Michaelovi bývaly často zasvěcovány sakrální stavby, které byly postaveny tam, kde dříve stávala pohanská obětiště či jiná kultovní místa. To se například týká také chrámu sv. Michala v Olomouci. Není známo, zda je to i případ kostela v Šardicích. Je ale možné, že Soběhrd ze Šardic zasvětil chrám právě Michaelovi proto, že považoval založení kostela ve vsi, v níž nebyl žádný svatostánek, za akt nastolení Božího řádu tam, kde doposud vládl chaos duchovní prázdnoty. To je však pouze hypotéza.

4. 15. 2 Kaple sv. Jana Nepomuckého (Šardice)

Kaplička se nachází na jihozápadním okraji obce na začátku cyklostezky vedoucí do Hovorán. Současná stavba byla postavena roku 2015 a vysvěcena dne 30. srpna téhož roku. Socha sv. Jana Nepomuckého, která je dominantou kapličky, však pochází již ze třetí čtvrtiny 18. století. Původně byla socha součástí kaple, která stávala v rohu zahrady augustiniánské rezidence v Šardicích.²²⁴ V 60. letech minulého století byla kaplička zbořena za účelem výstavby nového domu. Ve zdi novostavby směrem k sousednímu domu byla ovšem zbudována nika, do níž byla umístěna socha z kapličky. V roce 2015 pak byla dlouho skrývaná socha opět umístěna do důstojné kaple.²²⁵

²²³ <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-sv-michaela-archandela-15331454>

²²⁴ <https://www.sardice.cz/turista/historie-a-pamatky-1/kaplicka-sv-jana-nepomuckeho-2707cs.html>

²²⁵ <http://www.znicenekostely.cz/?load=detail&id=20944>

I v tomto případě odpovídá motivace volby patrocina dobové oblíbenosti světce. Původní kaple vznikla jako součást augustiniánské rezidence, která byla zbudována roku 1785.²²⁶ To bylo relativně krátce po svatořečení Jana Nepomuckého, k němuž došlo dne 19. března 1729.²²⁷ Jedná se tedy o typické raněnovověké patrocínium.

4. 15. 3 Kaple sv. Rocha, sv. Rozálie a sv. Šebestiána (Šardice)

Kaplička tří patronů proti moru je evidována jako nemovitá kulturní památka. Stojí u silnice do Místřína v jihovýchodní části obce, která byla dříve nazývána Padělky, později také Na Paděláku. V roce 1890 ji nechala postavit jistá Apolena Jankujová, která obstarala do kaple rovněž oltářní obraz všech tří patronů.²²⁸

Motivace volby patrocina není jistá. Jitka Matuszková uvádí ve svém článku více možných důvodů, které připadají v úvahu. Mohlo se jednat o poděkování za rozvoj chovu užitkového skotu, k němuž na konci 19. století došlo. Mohlo však jít i o prosbu o pomoc. Dne 29. června 1890 totiž došlo ke krupobití, které zničilo celou úrodu obilí. Zavládl proto strach z hladomoru. Přesný důvod však nelze stoprocentně dokázat.²²⁹

4. 15. 4 Kaple sv. Karla Boromejského (Karlín)

Kaple sv. Karla Boromejského v centru obce Karlín, která náleží do farnosti Šardice, byla budována roku 1882 společně s přístavbou školní budovy, jež byla v obci již od roku 1855. Není ovšem známo přesné datum její výstavby. Kaple byla spojena s budovou školy, která je dnes sídlem obecního úřadu.²³⁰

Zasvěcení kaple zřejmě souvisí s názvem obce. Tu nechal v roce 1792 vystavět majitel ždánického panství Alois z Lichtenštejna, jehož manželkou byla hraběnka Karolína rozená Manderscheid-Blankenheimové. Původní název osady zněl Charlottenfeld, tedy Karolinino pole

²²⁶ KLVAŇA, Josef – FINTAISL, František Ladislav. *Kyjovsko. Vlastivědný popis politického okresu kyjovského*. Kyjov: Musejní a archeologický spolek, 1948, s. 108.

²²⁷ <http://catholica.cz/?id=2382>

²²⁸ MATUSZKOVÁ, Jitka. Kaplička morových patronů v Šardicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 38, 2002, č. 3, s. 50.

²²⁹ MATUSZKOVÁ, Jitka. Kaplička morových patronů v Šardicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 38, 2002, č. 3, s. 50.

²³⁰ <https://www.obeckarlin.cz/turista/pametihodnosti-obce/>

(viz *Místní jména na Moravě a ve Slezku I*, heslo Karlín²³¹). Bylo zvykem nazývat vesnici počestně Karlov. To bylo ovšem nepřesné označení, neboť majitelkou byla žena, proto byla v 80. letech 19. století nahrazena stará posesivní příponou mužského rodu příponou ženského rodu. Zaužívaný název Karlov však přetrvával i nadále.²³² Je pak možné, že vzhledem k evokaci jména Karel, kterou v sobě název obce má, došlo k zasvěcení místní kaple světcům, jenž je nositelem tohoto jména, totiž sv. Karlu Boromejskému.

4. 16 Farnost Věteřov

4. 16. 1 Farní kostel sv. Cyrila a Metoděje (Věteřov)

Obec Věteřov neměla kostel až do 20. století, kdy se stala samostatnou farností. Když se koncem 18. století začalo uvažovat o výstavbě nového farního kostela v Lovčicích, pod které tehdy obec spadala, bylo nabídnuto i Věteřovu vybudování kaple v obci. Představenstvo Věteřova však tuto nabídku odmítlo. První myšlenka na stavbu vlastního kostela se objevila až v 90. letech 19. století, a to v souvislosti s blížícím se 50. výročím korunovace císaře Františka Josefa I. Prvotní plány však nedošly naplnění. Druhý impuls přišel roku 1896, kdy byla ustavena “Jednota ku vystavění katolického chrámu Páně ve Věteřově pod ochranou sv. apoštolů Cyrila a Metoděje”, která měla zajistit kapitál na stavbu kostela a následné zřízení vlastní duchovní správy. Dne 15. srpna 1900 byl položen základní kámen a započalo se se stavbou. Kostel byl slavnostně posvěcen dne 26. října 1902.²³³

Motivace volby patrocinia je dosti zřejmá. V 2. polovině 19. století vzrostla úcta k slovanským věrozvěstům zvláště v souvislosti s oslavami tisícího výročí jejich příchodu na Velkou Moravu (1863).²³⁴ V roce 1880 byl pak jejich svátek oficiálně rozšířen na celou církev.²³⁵ Pro oblast jižní Moravy byly tyto události z hlediska územního působení sv. Cyrila a Metoděje obzvláště důležité.

²³¹ HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I (A – L)*. Praha: Academia, 1980, s. 381.

²³² VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 404.

²³³ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 516–518.

²³⁴ <http://catholica.cz/?id=2918>

²³⁵ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

4. 17 Farnost Žarošice

4. 17. 1 Farní kostel sv. Anny (Žarošice)

Žarošice jsou významným mariánským poutním místem. Kostel sv. Anny však až do roku 1785 nebyl s mariánskou úctou nikterak spojován. Ta se vztahovala ke kostelu na viničné hoře v oblasti dnešní části obce Žarošice-Silničná, který však na konci 18. století zanikl. Předmětem úcty v této poutní svatyni byla socha tzv. „Staré Matky Boží Žarošské“, která byla v onom roce 1785 přenesena do kostela sv. Anny, kde je uctívána dodnes.²³⁶ Kostel sv. Anny stál v Žarošicích už od 13. století, ovšem farním se stal až v roce 1315. Do té doby byly Žarošice přifařeny k sousedním Uhřicím.²³⁷ V průběhu historie zapsal kostel v Žarošicích mnohá neštěstí. Musel čelit požárům, drancování švédskými vojsky či rabování ze strany tureckých nájezdníků. Roku 1673 do něj zase udeřil blesk a napáchal velké škody. Poškozený kostel byl tak počátkem 18. století zbořen a na jeho místě postaven nový, který byl dne 9. srpna 1731 zasvěcen opět svaté Anně. Ten se stal po slavném přenesení „Staré Matky Boží Žarošské“ poutním. Současná stavba však pochází z let 1800–1801 a nahradila starý kostel, který v roce 1797 podlehl velkému požáru.²³⁸

Zasvěcení kostela svaté Anně odpovídá dobové oblibě tohoto patrocina. Památka svaté Anny byla sice prohlášena za závaznou pro celý svět až v roce 1584.²³⁹ Jako světice však byla matka Panny Marie uctívána mnohem dříve. Od 6. století se úcta k ní objevila na křesťanském Východě a v 10. století se rozšířila i na Západ.²⁴⁰ Roli ovšem mohla hrát také skutečnost, že kostel byl založen cisterciáckými mnichy.²⁴¹ V cisterciácké zbožnosti totiž zaujímá důležité místo mariánský kult.²⁴² Svatá Anna je pak s Pannou Marií neodlučitelně spjata, neboť ona je matkou Matky Boží.

4. 17. 2 Kaple Panny Marie Lurdské (Žarošice)

Říká se jí také Lurdská kaple. Nachází se hned vedle kostela sv. Anny a její dominantou je sousoší Panny Marie a sv. Bernadety v lurdské jeskyni. Kaplička byla postavena roku 1893 za

²³⁶ *Žarošice*. Brno: F. R. Z. agency, 2022, s. 39–47.

²³⁷ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 526–527.

²³⁸ <https://www.farnostzarosice.cz/historie/>

²³⁹ <http://catholica.cz/?id=3358>

²⁴⁰ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1619.

²⁴¹ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 528.

²⁴² https://cs.wikipedia.org/wiki/Cisterciácký_řád

působení faráře Káněte, avšak původně byla menší a měla jiné patrocinium. Byla zasvěcena Svatému. V kapli se původně nacházelo kalvárské sousoší, tedy Panna Maria a svatý Jan Evangelista stojící pod Kristovým křížem, které je dnes umístěno v poutním areálu za kostelem. Další duchovní správce Žarošic, P. Tomáš Škoda, zakoupil v Rakousku sousoší Panny Marie Lurdské a sv. Bernadety a rozhodl se jej umístit do kaple sv. Kříže. Za tímto účelem protáhl stavbu dozadu a kalvárské sousoší přemístil do kaple, která stála na prostranství za kostelem. Později byla tato kaple zbořena a kalvárské sousoší umístěno v zadní části poutního areálu kryté přístřeškem.²⁴³

Patrocinium kaple bylo tedy zvoleno na základě sousoší, jež zakoupil P. Tomáš Škoda v Rakousku.

4. 17. 3 Kaple sv. Floriána (Žarošice)

Kaplička, k níž dodnes chodí na svátek sv. Floriána procesí hasičů, se nachází zhruba 350 metrů severně od Žarošic na cestě do Silničné a Zdravé Vody. Byla postavena na obecní náklady. Není známa přesná doba vzniku. Pravděpodobně však kaplička pochází někdy z 1. poloviny 19. století²⁴⁴

Dá se předpokládat, že volba patrocinia souvisí s velkým požárem, který vesnici postihl roku 1797 a o němž se zmiňují u farního kostela sv. Anny. Výstavba kapličky a její zasvěcení sv. Floriánovi mohlo proto vyjadřovat prosbu žarošských obyvatel, aby sv. Florián chránil obec od dalších takových požárů i od jiných přírodních neštěstí.²⁴⁵

4. 17. 4 Kaple Panny Marie (Žarošice-Silničná)

Kaple Panny Marie se nachází uprostřed osady Silničná, která katastrálně patří k obci Žarošice. Byla postavena někdy v 1. polovině 19. století, zakladatele však neznáme.²⁴⁶

Motivace volby zasvěcení je však zřejmá. Mariánské patrocinium odkazuje na významnou mariánskou poutní rezidenci, která kdysi na Silničné stávala.²⁴⁷ I když je dnes Silničná jen malou a pustou osadou, malá kaplička Panny Marie u silnice upomíná na někdejší silnou mariánskou úctu, která byla s tímto místem po dlouhá staletí spojena.

²⁴³ Marian Rudolf Kosík, nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové řiši (telefonický rozhovor).

²⁴⁴ Marian Rudolf Kosík, nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové řiši (telefonický rozhovor).

²⁴⁵ Marian Rudolf Kosík, nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové řiši (telefonický rozhovor).

²⁴⁶ Marian Rudolf Kosík, nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové řiši (telefonický rozhovor).

²⁴⁷ Marian Rudolf Kosík, nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové řiši (telefonický rozhovor).

4. 17. 5 Kaple Panny Marie – Vodní kaple (Žarošice–Zdravá Voda)

Kaple se nachází v osadě Zdravá Voda, která spadá pod správu obce Žarošice. Jedná se o raně barokní památku, která vznikla někdy po polovině 17. století. Vznik této kapličky souvisí s obnovením provozu cisterciácké rezidence na Silničné, která byla v období reformace v 15. a 16. století uzavřena. Součástí tohoto poutního areálu byla i osada Zdravá Voda, kde stával klášter cisterciáček a léčebné lázně. Kaplička byla zbudována jako ochrana léčivého pramene, který uvnitř vyvěrá.²⁴⁸

Motivace volby patrocina pro tuto kapli, které se rovněž říká Vodní kaple, je opět zřejmá. Kaplička byla vybudována jako součást kláštera, který patřil do významného mariánského poutního místa na Silničné. Zasvěcení Panně Marii je proto zcela logické.

4. 17. 6 Filiální kostel sv. Martina, Cyrila a Metoděje (Násedlovice)

Násedlovice, které jsou součástí farnosti Žarošice, neměly dlouhou dobu svůj vlastní kostel. První iniciativa se objevila až v 50. letech 19. století. Nakonec však k plánované výstavbě nedošlo. Druhý a tentokrát úspěšný plán na zbudování vlastního svatostánku vznikl roku 1924. V roce 1926 byl vypracován návrh stavby a dne 29. června 1927 byl slavnostně položen základní kámen. Stavba byla dokončena již následujícího roku, kdy byla 30. září slavnostně vysvěcena brněnským biskupem Josefem Kupkou.²⁴⁹

Tento kostel byl vystavěn jako jubilejní v desátém roce samostatnosti Československé republiky.²⁵⁰ Není však zcela zřejmá motivace volby zasvěcení kostela svatému Martinovi a slovanským věrozvěstům. P. Josef Pohanka, bývalý pan farář v Žarošicích, k tomu tvrdí následující: „*Mým osobním vysvětlením, proč se tak stalo, byl nejspíš termín hodů. Ty se konávaly po skončení podzimních prací nejčastěji kolem svátku sv. Martina. A tak nejspíš byl zvolen tento světec, který už byl uctíván v sousedních Dambořicích.*“²⁵¹ K motivaci volby spolupatronů kostela se P. Josef Pohanka nevyjadřuje. Jakub Vrbas však ve své knize zmiňuje, že již kolem roku 1880 začaly být shromažďovány příspěvky na zbudování budoucího kostela a roku 1893 bylo založeno „Družstvo ku vystavění katolického kostela v Násedlovicích“.²⁵² Právě v této době výrazně vzrostla úcta ke

²⁴⁸ <https://pamatkovykatalog.cz/vodni-kaple-20410065>

²⁴⁹ *Obec Násedlovice dříve a dnes*. Brno: F. R. Z. agency, 2015, s. 12.

²⁵⁰ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 451.

²⁵¹ *Násedlovice: jak šel čas v obci*. Brno: F. R. Z. agency, 2022, s. 61.

²⁵² VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 451.

slovanským apoštolům. Vždyť právě v roce 1880 byl jejich svátek oficiálně ustanoven pro celou církev.²⁵³ Je tedy možné, že obyvatelé Násedlovic považovali sv. Cyrila a Metoděje jako pomocníky, kteří je provázeli od prvních kroků dlouhé cesty k vybudování vlastního kostela. Není však vyloučeno, že důvodem cyrilometodějského patrocina byla prostá lokální úcta.

4. 17. 7 Kaple sv. Václava (Násedlovice)

Byla postavena roku 1824. Jedná se o nejstarší historickou památku v Násedlovicích. Původně ovšem nesloužila jako kaple, nýbrž jako zvonička, kterou užívali jak katolíci, tak evangelíci. Ti si ovšem v roce 1878 postavili svou vlastní zvonici. Na kapli byla katolická zvonička přestavěna až roku 1931, a to na náklady emeritního starosty Františka Rybníkáře.²⁵⁴

Zasvěcení kaple sv. Václavovi s největší pravděpodobností souvisí s novou vlnou svatováclavské úcty v roce 1929, kdy se připomínalo tisícileté výročí od jeho mučednické smrti. V souvislosti s tím bylo postaveno mnoho nových sakrálních staveb, jež byly zasvěceny právě tomuto světcovi.

4. 18 Farnost Ždánice

4. 18. 1 Farní kostel Nanebevzetí Panny Marie (Ždánice)

Kostel Nanebevzetí Panny Marie vznikl roku 1701 rozšířením původní kaple, o níž je dochována první písemná zmínka již z roku 1466. Ta však byla v 16. století přestavěna na dům českobratrského sboru. V době pobělohorské se opět stala katolickou kaplí. Po rozšíření kaple na počátku 18. století stály ve Ždánicích dva kostely, přičemž farním byl kostel sv. Bartoloměje. V roce 1750 ale přešel statut farního kostela právě chrám Nanebevzetí Panny Marie. Koexistence dvou kostelů v jedné obci neměla příliš dlouhého trvání. Již roku 1784 byl kostel sv. Bartoloměje zrušen a v roce 1792 prodán jistému Tomáši Schottnerovi, který z něj učinil stodolu. Ta byla v roce 1810 zbořena a rozdělena na čtyři parcely, jež byly následně rozprodány.²⁵⁵

Není známa specifická motivace volby patrocina. Mariánská zasvěcení jsou však oblíbená všeobecně, zvláště pak patrocinium Nanebevzetí Panny Marie. Navíc původní kaple pocházela z období středověku, kdy bylo patrocinium Nanebevzetí Panny Marie často užíváno.

²⁵³ *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydrů: Karmelitánské nakladatelství, 2007. s. 1593.

²⁵⁴ <https://obecnasedlovice.cz/historie-obce/>

²⁵⁵ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 232–233.

4. 18. 2 Kaple Panny Marie (Ždánice)

Kaplička stojí na východním konci Ždánic u silnice k Lovčicím a je významná svou soškou Bohorodičky, která kapličky vévodí. Stavba se nachází naproti místu, kde nechal dne 10. května 1684 postavit polesný Jiří Kafoník Boží muka, do nichž umístil onu sochu Panny Marie. Mělo se jednat o poděkování za ochranu. Dle pověsti se totiž právě na tomto místě pod polesným splášili koně a převrhli kočár, na němž seděl. Kočár se polámal, ale polesnému se nic nestalo. V roce 1749 byla Boží muka nechtěně zbořena jistým čeledínem, který projížděl kolem s kočárem a narazil do nich. Obec se proto zavázala vystavět Panně Marii novou kapličku, a to naproti rozbořených Božích muk. Od roku 1749 tak stojí socha Panny Marie v nové kapli. S touto soškou Panny Marie je spojen jeden zázrak ještě z dob, kdy stávala v Božích mukách. V čase tureckých výpadů ve 2. polovině 17. století pronásledovala jistou dívku od Kyjova až ke Ždánicím skupina Turků. Děvče doběhlo až k Božím mukám na začátku Ždánic, kde kleslo únavou, a prosilo Pannu Marii o pomoc. Tu se objevila nenadálá pomoc z města, která Turky zahнала na útěk.²⁵⁶

4. 19 Farnost Želetice u Kyjova

4. 19. 1 Farní kostel sv. Jakuba Staršího (Želetice)

Není známo, kdy přesně byl založen kostel v Želeticích. Bylo to však někdy v polovině 13. století. V průběhu 16. století chrám postupně chátral. V Želeticích i na okolí se začala rozmáhat Jednota bratrská, a to na úkor katolicismu. Čeští bratři si v kostele údajně zřídili svou svatyni. V roce 1606 byl však kostel obnoven a ve vsi opět převládl katolicismus. Kostel i fara ale znovu zpustly za třicetileté války. Ta znamenala pro Želetice ztrátu statutu farnosti a přiřazení ke Ždánicím roku 1641. Kostel byl později opraven a přeměněn v kapli, kde se konaly bohoslužby jen občas. V roce 1785 byla u kostela postavena nová farní budova a zřízena opět samostatná farnost Želetice.²⁵⁷

Zasvěcení kostela svatému Jakubovi Staršímu odpovídá dobové oblibě tohoto světce. Toto patrocinium je typické pro středověk. Později se již toto patrocinium pro nové stavby nevolilo.

4. 19. 2 Kaple Nanebevzetí Panny Marie (Nenkovice)

Kaple se nachází v obci Nenkovice, která spadá do obvodu farnosti Ždánice. Jedná se o relativně novou stavbu, která vznikla přebudováním smuteční síně na konci minulého století. K

²⁵⁶ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 244–247.

²⁵⁷ <https://www.zeletice.cz/farnost-zeletice>

jejímu vysvěcení došlo dne 20. července 1997 generálním vikářem brněnské diecéze Jiřím Mikuláškem.²⁵⁸

Specifický důvod zasvěcení není znám. Je však možné, že volba patrocina byla ovlivněna zasvěcením farního kostela ve Ždánicích.

4. 19. 3 Kaple Nejsvětější Trojice – Kaplička u kašny (Nenkovice)

Nachází se u obecní kašny v Nenkovicích asi 250 metrů jihovýchodně od kaple Nanebevzetí Panny Marie. Kaple je podle své lokace nazývána také Kaplička u kašny. Byla vystavěna roku 1870 občany Nenkovic na důkaz jejich víry: „*Římskokatolická kaplička vystavěná v roce 1870 občany Nenkovic na důkaz víry a pokory.*“²⁵⁹

Patrocinium Nejsvětější Trojice bylo i přes svůj starobylý původ oblíbené také v 19. a 20. století. V tomto případě však mohlo jít o konkrétní pohnutku, jak prozrazuje i nápis na pamětní desce.

4. 19. 4 Kaple sv. Floriána (Stavěšice)

Kaple sv. Floriána ve Stavěšicích, jež patří do želetické farnosti, byla postavena v roce 1730 na místě, kde od roku 1583 stával sbor Jednoty bratrské. Sláva českých bratří ve Stavěšicích však po roce 1620 zanikla a sbor postupně zchátral. V letech 1998–1999 prošla kaplička rekonstrukcí.²⁶⁰

Není znám specifický důvod volby patrocina. Obvykle se však svatému Floriánovi zasvěcovaly sakrální objekty proto, aby ochraňoval obec či farnost od nebezpečí požárů i jiných neštěstí. Je možné, že podnět k vybudování této kapličky daly lupičské vpády Kuruců z Uher, které započaly roku 1705 a několikrát postihly i centrum farnosti, tedy Želetice. Kurucové v roce 1710 a pravděpodobně také v roce 1713 vyplenili želetickou svatyni.²⁶¹ Lze tedy uvažovat, že kaple, která byla vybudována relativně krátce po těchto událostech, měla vyjadřovat prosbu místních, aby svatý Florián ochraňoval obec či celou farnost od podobného neštěstí.

²⁵⁸ https://www.czecot.cz/turisticky-objekt/63153_kaple-nanebevzeti-panny-marie-nenkovice

²⁵⁹ *Kaplička u kašny* (pamětní deska na zadní straně kaple).

²⁶⁰ <https://www.stavesice.eu/obec/informace-o-obci/historie-a-soucasnost/>

²⁶¹ VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930, s. 589.

4. 19. 5 Kaple Nejsvětější Trojice (Strážovice)

Kaple Nejsvětější Trojice byla vystavěna v letech 1751–1753 jako zámecká kaple přímo naproti strážovskému zámku. Vzhledem k tomu, že veškeré náklady na tuto stavbu uhradilo místní panstvo, byla kaple považována za soukromý majetek zdejšího velkostatku. V roce 1792 byly prostory kaple rozšířeny. Tato přístavba dala podnět také k vybudování vlastní školy.²⁶²

Motivace volby patrocina není u této kaple přímo doložena, souhlasí ovšem s jeho trvalou oblibou zvláště v starších dobách.

Farnost	Počet kostelů	Počet kaplí (včetně nezasvěcených a nevyužívaných)
Archlebov	1	3
Bohuslavice u Kyjova	1	1
Čejkovice	2	6
Dambořice	2	0
Dolní Bojanovice	1	6
Dubňany	1	0
Hodonín	1	5
Hovorany	3	1
Lovčice u Kyjova	1	4
Lužice u Hodonína	1	1
Mikulčice	1	1
Mutěnice	1	4
Prušánky	1	3
Ratíškovice	1	1
Šardice	1	3
Věteřov	1	3
Žarošice	2	5
Ždánice	1	1
Želetice u Kyjova	1	7

²⁶² <https://pamatkovykatalog.cz/kostel-nejsvetejsi-trojice-15306208>

Farnost	Počet kostelů	Počet kaplí (včetně nezasvěcených a nevyužívaných)
Celkový součet	24	55

Patrocinium	Zastoupení v děkanství Hodonín (od největšího po nejmenší)
Panna Maria	11x
Cyril a Metoděj	5x
Martin	5x
Roch	5x
Nanebevzetí Panny Marie	4x
Nejsvětější Trojice	4x
Václav	4x
Anna	3x
Florián	3x
Jan Křtitel	3x
Kateřina Alexandrijská	3x
Josef	2x
Šebestián	2x
Alžběta Uherská / Durynská	1x
Anežka Česká	1x
Filip a Jakub	1x
František z Assisi	1x
Isidor	1x
Jakub Starší	1x
Jan Nepomucký	1x
Karel	1x
Kříž	1x
Kunhuta	1x
Panna Maria Lurdská	1x

Patrocinium	Zastoupení v děkanství Hodonín (od největšího po nejmenší)
Panna Maria, Matka smíření a anděl strážný Prušánek	1x
Panna Maria Sedmibolestná	1x
Michael	1x
Nejsvětější Srdce Páně	1x
Petr a Pavel	1x
Rozálie	1x
Tři králové	1x
Vavřinec	1x
Vendelín	1x
Všichni svatí	1x

5. Závěr

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval patrocinií na území děkanství Hodonín. V závěrečném přehledu udávajícím počet kostelů a kaplí jsou však zahrnuty všechny sakrální památky, jež se ve zkoumané oblasti nacházejí, tedy i kaple, které patrocinium nemají či u nich není známo. Ovšem výklenkové kaple, poklony a Boží muka naopak do výčtu zařazeny nejsou. Jejich analýza by výzkum patrocinií na daném území výrazně obohatila a vnesla do něj nový vhled, neboť tyto drobné sakrální objekty, jež jsou rovněž nositeli zasvěcení, mají výrazné početní zastoupení. Takový výzkum by ovšem byl velmi obsáhlý a vhodný spíše pro vyšší odbornou práci.

V druhé závěrečné tabulce lze sledovat četnost jednotlivých patrocinií v hodonínském děkanství, přičemž jsou opět brány v potaz všechny kostely a kaple. Největší zastoupení má přitom patrocinium Panny Marie, které se na zkoumaném území vyskytuje celkem jedenáctkrát. Kromě toho jsou přítomny ještě další varianty mariánských zasvěcení, konkrétně Nanebevzetí Panny Marie, Panna Maria Lurdská a Panna Maria Sedmiboletná. Specifikem je patrocinium Panny Marie, Matky smíření, které se vyskytuje ve farnosti Prušánky. Toto zasvěcení do závěrečné statistiky zahrnuto není, neboť je zcela ojedinělé a nikde jinde se nevyskytuje. Druhé místo v pořadí četnosti je pak obsazeno patrociniem sv. Cyrila a Metoděje. To se jeví jako velmi logické, neboť děkanství Hodonín se nachází v centru působnosti slovanských věrozvěstů. Na stejné úrovni se nachází sv. Martin a vedle něj sv. Roch, kterému byly sakrální památky na zkoumaném území zasvěcovány především v souvislosti s morovými epidemiemi či jinými nemocemi.

Z celkového počtu 24 kostelů pochází přesně polovina z období pozdního baroka, tedy z 18. století. Pět kostelů bylo vybudováno ve století devatenáctém a tři v časovém rozmezí 13. – 17. století. Zbylé čtyři pak pochází z minulého století, přičemž pouze jeden z polistopadové éry. Díky tomuto časovému rozvrstvení lze sledovat, jak se měnila oblíbenost některých zasvěcení. Například Vavřinec, Filip a Jakub či Jakub Starší jsou typicky středověká a v novějších dobách, zejména pak v 20. století, se už prakticky neužívají. Současná podoba farního kostela sv. Vavřince sice pochází z 18. století, nicméně svůj původ má chrám již ve 13. století. Stejně tak i farní kostel sv. Filipa a Jakuba v Bohuslavicích u Kyjova byl postaven až v roce 1797, avšak na základech původního gotického kostela téhož zasvěcení ze 14. století. Nejinak je tomu v případě farního kostela sv. Jakuba Staršího v Želeticích, který má svůj původ rovněž ve středověku. Na sakrálních památkách hodonínského děkanství jsou zřetelně vidět časové vrstvy zejména u patrocina sv. Václava. To mělo typicky středověký charakter, jak to ukazuje farní kostel v Dolních Bojanovicích, který má svůj původ snad již ve 12. století. Vlna svatováclavské úcty se ovšem zvedla také kolem roku 1929,

kdy se slavilo tisícileté výročí od mučednické smrti tohoto světce. To je patrné na kapli v Ostrovánkách ve farnosti Lovčice u Kyjova, která byla postavena v letech 1929–1931, či na kapli v Násedlovicích ve farnosti Žarošice, jež vznikla roku 1931 přestavbou původní zvonice.

Obliba některých patrocinií, která jsou typická pro období středověku, však byla přenesena i do pozdějších dob. To je například případ Nejsvětější Trojice, které byly sakrální stavby zasvěcovány nemálo i v 19. a 20. století. Toto přenesení obliby lze na území děkanství Hodonín vidět také u sv. Kateřiny Alexandrijské (viz kaple sv. Kateřiny v Novém Poddvorově ve farnosti Čejkovice, farní kostel sv. Kateřiny v Mutěnicích) či u sv. Jana Křtitele (viz farní kostel sv. Jana Křtitele v Hovoranech, kaple sv. Jana Křtitele v Dolních Bojanovicích). To se ale týká také sv. Martina, který patří mezi nejčtenější patrocina na Hodonínsku. Ostatně i nejnovější kostel na zkoumaném území, který se nachází ve Starém Poddvorově a který byl postaven v roce 1994, má svatomartinské patrocinium.

Přestože je chrám Páně ve Starém Poddvorově jediným kostelem postaveným v polistopadové éře, není jediným sakrálním objektem. O něco mladší je kaple Nanebevzetí Panny Marie v Nenkovicích ve farnosti Želetice u Kyjova, která byla zbudována roku 1997. Nejnovějším sakrálním objektem je pak kaple sv. Anežky České v hodonínské nemocnici. Ta byla slavnostně otevřena a požehnána roku 2012.

V běžné komunikaci jsou kostely a kaple nazývány buď podle patrocina, nebo podle lokace, nebo podle sídlícího řádu, přičemž nejčastější je první varianta. Na území hodonínského děkanství se setkáváme s prvními dvěma druhy pojmenování sakrálních objektů. Ke kaplím, jež jsou tradičně označovány podle své lokace patří na Hodonínsku kupříkladu kaplička v Malénech (v Archlebově) či kaplička Pod Novosádky (v Čejkovicích). Lze však nalézt také kombinaci obou variant pojmenování (kaplička Panny Marie v Kučích). Specifikem je pak pojmenování podle funkce kaple (Vodní kaple ve Zdravé Vodě ve farnosti Žarošice).

Některá patrocina se dokonce mohou stát základem pro jméno určitého místa, jako je tomu například u obce Blatnice pod Svatým Antonínkem, která se nachází pod poutním místem zasvěceným svatému Antonínovi z Padovy. Přestože tato obec náleží do hodonínského okresu, nespadá již do děkanství Hodonín, a proto jí není v této bakalářské práci věnována pozornost. Na zkoumaném území se žádný takový obdobný případ nevyskytuje.

6. Seznam zdrojů

Literatura:

- BÍLÍKOVÁ, Božena. Kaplička Nejsvětější Trojice. *Cesta* (časopis farnosti Dolní Bojanovice), 2023 (č. 4), s. 14–15.
- BÍLOVSKÝ, Oldřich. *Čtení o Uhřicích*. Uhřice: Obecní úřad Uhřice, 2006.
- BOHÁČ, Zdeněk. Časové vrstvy patrocinií českých měst a jejich význam pro dějiny osídlení. *Historická geografie*, 4, 1970, s. 7–41.
- BOHÁČ, Zdeněk. K otázce využití zasvěcení kostelů v oboru historické geografie. *Československý časopis historický*, 16, 1968, č. 4, s. 571–584.
- BOHÁČ, Zdeněk. Patrocinia jako jeden z pramenů k dějinám osídlení. *Československý časopis historický*, 21, 1973, č. 3, s. 369–388.
- ČECH, Jaroslav. *Josefov, císařská obec*. Brno: F. R. Z. agency, 2016.
- ČUDRNÁKOVÁ, Klára. *Z historie Dražůvek*. Břeclav: Petr Brázda, 2011.
- *Denní modlitba církve*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2007.
- *20 let kostela sv. Martina*. Starý Poddvorov: Obec Starý Poddvorov, 2014.
- ELSER, M. a kol. *Encyklopedie náboženství*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1997.
- *Farnost Hovorany* (nepublikovaná kniha). Brno: Brněnská tiskárna (dostupné na: <https://www.farnost-hovorany.cz/o-nas/z-historie-farnosti.html>).
- FLODR, František a kol. *Dambořice: minulost a současnost ve světle kronik*. Brno: “Zvláštní vydání”, 1994.
- *Historie a současnost obce Archlebov*. Brno: F. R. Z. Agency, 2019.
- HLAVINKA, Karel a kol. *Vlastivěda moravská. II. místopis Moravy. Díl I. místopisu, Brněnský kraj. Hodonský okres*. Brno: Musejní spolek, 1926.
- HOSÁK, Ladislav: K svatováclavským patrociniím na Moravě. *Časopis Matice moravské*, 89 (1970a), s. 184–188.
- HOSÁK, Ladislav: Souvislost místních jmen a patrocinií na Moravě. *Zpravodaj Místopisné komise ČSAV*, 11 (1970b), s. 569–570.
- HOSÁK, Ladislav – ŠRÁMEK, Rudolf. *Místní jména na Moravě a ve Slezsku I. (A – L)*. Praha: Academia, 1970.
- JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Čejkovice 1248–1998*. Čejkovice: Obecní úřad Čejkovice, 1998.

- JAN, Libor – ŠTĚPÁNEK, Václav. *Mutěnice. Dějiny vinařské obce*. Mutěnice: Obec Mutěnice, 2002.
- JOKEŠ, Petr. *Farní organizace na středověké západní Moravě*. Brno: Matice moravská, 2011.
- JOKEŠ, Petr: Soupis patrocinií na jižní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 132 (2013), č. 1, s. 113–149.
- JOKEŠ, Petr – RYCHLÍKOVÁ, Monika. Výzkum patrocinií na jihozápadní Moravě. *Časopis Matice moravské*, 112, 1993, s. 55–76.
- KLVANA, Josef – FINTAISL, František Ladislav. *Kyjovsko. Vlastivědný popis politického okresu kyjovského*. Kyjov: Musejní a archeologický spolek, 1948.
- KOMÁREK, Karel. *Vlastní jména v jazykovém systému a v komunikaci – Studijní opora*. Olomouc: Filozofická fakulta Univerzity Palackého, 2012.
- KOTÍK, Vladimír. *Z minulosti Ostrovánek*. 4. vyd. Ostrovánky: Obec Ostrovánky, 2017.
- KRAUS, Jiří – PETRÁČKOVÁ, Věra. *Akademický slovník cizích slov: A–Ž*. Praha: Academia, 1998.
- *Lovčice slovem i obrazem*. Brno: F. R. Z. agency, 2017.
- MATUSZKOVÁ, Jitka. Farní kostel sv. Kateřiny v Mutěnicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 35, 1999, č. 3, s. 4–5.
- MATUSZKOVÁ, Jitka. Kaple sv. Rocha v Mutěnicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 36, 2000, č. 1, s. 5.
- MATUSZKOVÁ, Jitka. Kaplička morových patronů v Šardicích. *Malovaný kraj. Národopisný a vlastivědný časopis Slovácka*, 38, 2002, č. 3, s. 50.
- MERELL, Jan. *Malý bohovědný slovník*. Praha, 1963.
- MINÁŘ, Rudolf – ZÁCHVĚJ, Pavel. Bazilika Svatého Kříže Jeruzalémského. *Pojď si sáhnout na Boha*, web.katolik.cz, 2004.
- *Násedlovice: jak šel čas v obci*. Brno: F. R. Z. agency, 2022.
- NOVÁKOVÁ-ŠLAJSOVÁ, Marie. K problematice patrocinií v Čechách. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 10, 1969, č. 5, s. 731–743.
- *Obec Násedlovice dříve a dnes*. Brno: F. R. Z. agency, 2015.
- *Okolo Hovorán: Hovorany v minulosti a dnes*. Hovorany: Obecní úřad Hovorany, 1993.
- PAJER, Jiří a kol. *Dolní Bojanovice. Minulost a současnost obce*. Dolní Bojanovice: Obec Dolní Bojanovice, 2016.
- PAVLÍK, Jan. *Mezi tvrzí a hradem aneb po stopách historie Bohuslavic*. Bohuslavice: ART mlýn, 2016.

- PAVLINCOVÁ, Helena a kol. Slovník judaismus – křesťanství – islám. Praha: Mladá fronta, 1994.
- SVOBODA, Augustin a kol. *750 let čejkovické farnosti*. Čejkovice: Římskokatolická farnost Čejkovice, 2019.
- ŠTĚPÁNEK, Miroslav. Patrocinia a středověké cesty. *Československý časopis historický*, 16, 1968, s. 551–570.
- ŠTĚPÁNEK, Václav – JAN, Libor. *Starý Poddvorov: dějiny obce*. Starý Poddvorov: Obec Starý Poddvorov, 2010.
- TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 1. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2009.
- TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 3. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010.
- TARZIA, Antonio – AGASSO, Domenico. *Svatí na každý den: historie, spiritualita, umění*, sv. 4. Karmelitánské nakladatelství: Kostelní Vydří, 2010.
- VÁVRA, Ivan. Poznámky k výzkumu patrocinii. *Zpravodaj místopisné komise ČSAV*, 10, 1969, č. 5, s. 768–774.
- VRBAS, Jakub. *Ždánsko: zeměpisný a dějepisný popis*. Ždánice, 1930.
- *Žarošice*. Brno: F. R. Z. agency, 2022.

Internetové zdroje:

- <https://www.biskupstvi.cz/katalog/dekanstvi.php?kod=10>
- <https://catholica.cz>
- <https://krizovatka.skaut.cz>
- <https://www.ustrcr.cz/data/pdf/vystavy/diktatura/panel05.pdf>
- <https://www.farnostarchlebov.cz>
- <https://pamatkovykatalog.cz>
- <https://www.farnostcejkovice.cz>
- <https://www.dolnibojanovice.cz>
- <http://www.farnostdubnany.cz>
- <https://www.hodonin.eu>
- <https://www.nemho.cz>
- <https://www.turistika.cz>
- <https://www.cirkev.cz>

- <https://www.nechvalin.cz>
- <https://farnostluzice.cz>
- <https://farnost-mikulcice0.webnode.cz>
- <https://www.drobnepamatky.cz>
- <https://www.soupisamatek.com>
- <http://www.farnostprusanky.cz/novy/>
- <https://obecprusanky.cz>
- <https://www.ratiskovice.com>
- <https://www.sardice.cz>
- <http://www.znicenekostely.cz>
- <https://www.obeckarlin.cz>
- <https://www.farnostzarosice.cz>
- https://cs.wikipedia.org/wiki/Cisterciácký_řád
- <https://obecnasedlovice.cz>
- <https://www.zeletice.cz>
- <https://www.czecot.cz>
- <https://www.stavesice.eu>

Informace při telefonických rozhovorech poskytli:

- Mons. Josef Zouhar, nar. 1943, emeritní děkan hodonínský
- Rmus.D. Marian Rudolf Kosík OPraem., nar. 1951, opat premonstrátského kláštera v Nové Říši

Jiné zdroje:

- *Kaplička Nanebevzetí Panny Marie* (naučná tabule u kaple na ulici Ploštiny v Lužicích)
- *Kaplička u kašny* (pamětní deska na zadní straně kaple Nejsvětější Trojice v Nenkovicích)